

BIJLAGEN BIJ ARTIKEL ZEVENKINDERENWET

Bijlage 1a:	Overzicht toepassing Zevenkinderenwet in de provincie Groningen; volgorde op basis inventarisnummer (met aantekeningen brieven met algemene inhoud).	Pag. 2
Bijlage 1b:	Overzicht toepassing Zevenkinderenwet in de provincie Groningen; volgorde alfabetisch op achternaam (met aantekeningen brieven betreffende specifieke personen).	Pag. 6
Bijlage 2:	Toelichting bij overzicht toepassing Zevenkinderenwet in de provincie Groningen	Pag. 10
Bijlage 3:	Gezinsstaat Geert Bolhuis	Pag. 12
Bijlage 4:	Gezinsstaat Willem Alberts Smit	Pag. 26

Bijlage 1a: Overzicht toepassing Zevenkinderenwet in de provincie Groningen (met aantekeningen brieven met algemene inhoud).

Samengesteld op basis transcripties Henk Hartog uit toegang 800 bij de Groninger Archieven.
Overzicht op basis volgorde inventarisnummer.

Naam	Voornamen	Plaats	Tweede datum	Deur-waarder	Inv. nr	Ak te nr	Jaar kind	Pro-ces	28-07-1847
Baar	Bene Hindriks	Uithuizer-meeden	10-08-1846		4138	16	1835		
Beek, van der	Antonie	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Datema	Jan	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Hekkema	Pieter	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Ijpeij	Anneus	Holwierde	10-08-1846		4138	16			
Leviet	Herman Henioch	Wildervank	10-08-1846		4138	16	1836		
Mulder	Harmannus	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Mulder	Willem K.	Uithuizer-meeden	10-08-1846		4138	16	1832		y
Pauwels	Petrus Peulus	Eenrum	10-08-1846	Leviet	4138	16			
Robertus	Cornelis Adolfs	Winschoten	10-08-1846	Leviet	4138	16	1839		y
Cadee	Uilderiks Jans	Winschoten	25-09-1846	Hekkema	4152	14	1834	x	y
Folkers	J.R.	Engelbert	25-09-1846	Bakker	4152	14	1846		
Groen	Steven	Groningen	25-09-1846	Hekkema	4152	14			
Groenier	Ubbo Jans	Winschoten	25-09-1846	Hekkema	4152	14	1835	x	y
Halsema	Julle Eines	Mensingeweer	25-09-1846		4152	14			
Hartogh, de	Nathan Freerk	Groningen	25-09-1846	Hekkema	4152	14	1838		
Helmers	Clemens	Slochteren	25-09-1846	Hekkema	4152	14			
Raven	Berend	Groningen	25-09-1846		4152	14	1841		
Thedinga	Willem Berend	Noordbroek	25-09-1846		4152	14	1836		y
Vries, de	Arjen Kornelis	Wildervank	25-09-1846	Barlinkhoff	4152	14	1839		
Beer, de	J.B.	Groningen	02-01-1847	Wolthers	4181	23			
Buikema	L.M.	Westernieland	02-01-1847	Wolthers	4181	23			
Kok	Harm Geerds	Bellingwolde	02-01-1847	Hekkema	4181	23	1834	x	y
Meijer	R.H.	Groningen	02-01-1847	Bakker	4181	23	1837		
Nijs	A.J.	Groningen	02-01-1847	Frits	4181	23	1843		
Pinto	L.E.	Oude Pekela	02-01-1847		4181	23			
Schuitema	W.H.	Groningen	02-01-1847	Hekkema	4181	23	1835		
Schuitema	Paulus Hermanus	Wedde	02-01-1847	Bakker	4181	23	1840		y
Sjoerts	M.M.	Groningen	02-01-1847		4181	23			
Springelkamp	Klaas	Sappemeer	02-01-1847		4181	23	1836		y
Vissers	H.Th.	Groningen	02-01-1847	Hekkema	4181	23	1838		
Wegman	Jurjen Willem	Westernieland	02-01-1847	Wolthers	4181	23	1838		y
Aeilkema	Jannes Willems	Jukwert	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1832		y
Baar	Bene Hindriks	Uithuizer-meeden	10-02-1847		4194	2			
Bakker	Edske	Finsterwolde	10-02-1847	Wolthers	4194	2			
Beugel	Peter Peters	Oude Pekela	10-02-1847		4194	2	1836		y

Boer, de	Geert Jans	Bourtange	10-02-1847	Barlinkhoff	4194	2	1833		y
Bolhuis	Ties Jans	Ten Boer	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1835		y
Braam, van	Abraham	Bellingwolde	10-02-1847	Bakker	4194	2	1829		y
Bruggemann	Johann Ernst	Appingedam	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1836		y
Croeze	Johannes	Groningen	10-02-1847	Bakker	4194	2			
Drenth	Wilko Karssien	Finsterwolde	10-02-1847	Wolthers	4194	2	1837		y
Drenth	Jan Hendriks	Nieuwe Pekela	10-02-1847		4194	2	1842		y
Hartman	Johan Friedrich	Ten Boer	10-02-1847	Bakker	4194	2	1836		y
Hegeman	Engelbertus Johannes	Groningen	10-02-1847	Bakker	4194	2	1833		
Heikens	Hindrik	Groningen	10-02-1847		4194	2			
Hoorn, van	Derk	Noordhorn	10-02-1847	Barlinkhoff	4194	2			
Jansen	Geert Hindriks	Stadskanaal	10-02-1847		4194	2			
Keizer	Hindrik	Groningen	10-02-1847	Wolthers	4194	2	1846		
Kock	Jan Haijen	Wildervank	10-02-1847	Wolthers	4194	2	1837		
Nieuwendijk	Hindrik Harms	Uithuizermeeden	10-02-1847		4194	2			y
Noordbergen	Cornelis Jacobus Darijn	Groningen	10-02-1847		4194	2	1838		
Reisiger	Hendrik	Groningen	10-02-1847	Hekkema	4194	2			
Rentema	Date Klaassens	Nieuweschans	10-02-1847	Bakker	4194	2			
Rozenbach	Benjamin Salomon	Groningen	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1837		
Sannes	Goswijn Willem	Oude Pekela	10-02-1847		4194	2	1836		y
Wester	Jan Tonnis	Wildervank	10-02-1847		4194	2	1836		
Wirtjes	Jan Geerts	Bellingwolde	10-02-1847	Bakker	4194	2	1839		y
Woude, van der	Willem Suidema	Groningen	10-02-1847	Barlinkhoff	4194	2	1837		
Zervaas	Herman	Groningen	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1836		
Bugel	Pieter Pieters	Oude Pekela	01-03-1747	Hekkema	4201	14	1836		
Koorenhof	Gerrit	Groningen	01-03-1747		4201	14	1832		
Kuiper	Jurjen Egberts	Lettelbert	01-03-1747	Hekkema	4201	14	1833	x	y
Vries, de	Willem Luijes	Kiel	01-03-1747	Amersfoort	4201	14	1835		y
Weinberg	Gustav Alexander	Groningen	01-03-1747	Hekkema	4201	14			
Zuikerberg	Bendric Aron	Winschoten	01-03-1747	Wolthers	4201	14	1839		y
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizermeeden	23-03-1847		4209	7	??		
Boer, de	Marten Klaassens	Zuidwending	23-03-1847	Frits	4209	7	1841		y
Bolhuis	Geert	Haren	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1845		y
Borgman	Berend Roelfs	Eenrum	23-03-1847	Wolthers	4209	7			
Drenth	Berend Wessels	Stadskanaal	23-03-1847	Wolthers	4209	7	1837		
Gerbers	Willem	Groningen	23-03-1847	Hekkema	4209	7			
Lofvers	Sikko Joachims	Tolbert	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1837		y
Sinning	Jakob Jakobs	Adorp	23-03-1847	Hekkema	4209	7			
Slagter	Jan Gaikes	Holwierde	23-03-1847	Amersfoort	4209	7			
Smid	Willem Alberts	Haren	23-03-1847	Frits	4209	7	1845		y
Suipenpot	Albert Hindriks	Veendam	23-03-1847	Wolthers	4209	7	1844		y

Tiddens	Jan Tonnis	Eexta	23-03-1847	Bakker	4209	7	1835		y
Tolhuisen	Jacob Jans	Uithuizer- meeden	23-03-1847		4209	7	1839		y
Withaar	Fokko Klasens	Kielwinde- weer	23-03-1847		4209	7			
Wolthuis	Menno Jans	Middelstum	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1837		y
Zuidhof	Derk Everts	Kantens	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1847		y
Alken	Harm Jans	Nieuwolda	12-04-1847		4215	1	1836		y
Blokbergen	M.J.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1839		
Boekholt	H.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1837		
Delden, van	Jan Uipkes	Midwolda	12-04-1847		4215	1	1835	x	y
Diedema	Jan Jans	Bierum	12-04-1847		4215	1	1838		y
Dijkstra	Hesder Ebels	Oldehove	12-04-1847		4215	1	1839		y
Groenman	Albertus J.	Niezijl	12-04-1847		4215	1	1835		y
Oosterveld	Jan Okkes	Nieuwolda	12-04-1847		4215	1	1835		y
Poel	Egbert Jans	Nieuwe- schans	12-04-1847		4215	1	1842		y
Reitsema	J.M.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1835		
Ruitinga	Tomas Christiaans	Bierum	12-04-1847		4215	1	1840		y
Telkamp	Kasper Hindriks	Termunten	12-04-1847		4215	1	1837		y
Witkop	Jacob Alberts	Bierum	12-04-1847		4215	1	1836		y
Wolbeek, ter	D.H.J.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1835		
Wolf	Martinus Johannes	Winsum	12-04-1847		4215	1	1836		y
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizer- meeden	30-04-1847		4221	18			
Borgman	Berend Roelfs	Eenrum	30-04-1847		4221	17			
Gerbers	Willem	Groningen	30-04-1847		4221	18			
Sinning	Jakob Jakobs	Adorp	30-04-1847		4221	17			
Slagter	Jan Gaikes	Holwierde	30-04-1847		4221	17			
Withaar	Fokko Klasens	Kielwinde- weer	30-04-1847		4221	17			
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizer- meeden	05-06-1847		4231	15			
Kuilman	Johannes	Veendam	28-07-1847		4232	2			
Mulder	Simon Jans	Eenrum	10-06-1847		4232	3			
Schuurman	Jan Geerts	Delfzijl	28-07-1847		4232	2			
Bakker	Jan Lammerts	Uithuizen	07-08-1847		4252	22			
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizer- meeden	07-08-1847		4252	23			
Braam, van	Abraham	Bellingwolde	07-08-1847		4252	24			
Kok	Harm Geerds	Bellingwolde	07-08-1847		4252	24			
Leuven	Lourentius Hendriks	Klooster- buren	07-08-1847		4252	25	????		
Wirtjes	Jan Geerds	Bellingwolde	07-08-1847		4252	24			

Tekst brief inv. nr. 4181

Van de Minister van Binnenlandsche Zaken

Verlangende zoo spoedig mogelijk het juiste getal te kennen der aanvragen welke tot en met 31 december 1846 ingesloten zullen zijn gedaan om de toepassing te erlangen van de bepalingen der Wet van den 29 Nivose 13e jaar, zoo heb ik de eer de Heeren Gouverneurs bij deze te verzoeken om mij wel met den post van den 2e Januarij aanstaande, of, indien deze hun later mogt geworden op den dag van de ontvangst dezès toe te zenden de aanvragen van den bedoelden aard, welke sedert de laatst aan mij overgemaakte tot op 31 december des avonds bij Hun HoogEdelGestrengen zijn aangekomen. Indien er zich onder dezelve eenige mogten bevinden, waar van de toezending om deze of geene reden, niet dadelijk mogt

kunnen plaatshebben, als dan zal ik bij de overmaking van de daarvoor vatbare, de opgaaf van het getal der anderen tegemoet zien.

Tekst brief inv. nr. 4215

Van de Minister van Binnenlandsche Zaken

Het oogenblik is thans gekomen om mij, bepaaldelijk te verzekeren, of, en in hoe verre de onderscheidene aanvragen van ouders of voogden van zeven kinderen, om de toepassing der Wet van den 29 Nivose 13 jaar voor een derzelven te erlangen, werkelijk in de termen dier Wet vallen.

Ten dien einde heb ik de eer, die aanvragen met uitzondering van de genen, welke mij voorshands zijn toegeschreven, voor eene afzonderlijke behandeling vatbaar te zijn, voor zoo veel de belanghebbenden in Uwe Provincie woonachtig zijn, hiernevens aan UHoogEdelGestrenge te doen geworden, vergezeld van eenen modelstaat naar welken ik UHoogEdelGestrenge verzoek, zoo vele staten te doen opmaken als er jaren zijn, in de welke kinderen in de 5e kolom van den Staat bedoeld, geboren zijn; Daar ik verlang de aanvragen voor de kinderen, die in hetzelfde jaar geboren zijn, vereenigd te zien op eenen en denzelfden Staat door UHoogEdelGestrenge onderteekend en opgemaakt uit de Staten bij UHoogEdelGestrenge van de betrokken burgemeesters in te komen.

Tekst brieven inv. nr 4232 akte 2

* Brief van de Minister van Binnenlandsche Zaken

Het belang van den Staat vordert in zoo dringende mate, dat ik onverwijld de gevraagde inlichtingen, nopens de aangiften van kinderen ter opvoeding door den staat, krachtens de Wet van den 29 Nivose, 13 Jaar, erlange dat ik mij verpligt zie UHoogEdelGestrenge bij deze te verzoeken, om indien UHoogEdelGestrenge, zich op den laatsten dezer maand, onverhoopt niet in staat mogt bevinden, mij dat werk, en deszelfs geheel te doen geworden, mij alsdan met de post van dien dag, dat gedeelte daarvan te zenden, hetwelk daarvoor vatbaar is, onder opgaaf van het getal nog bij UHoogEdelGestrenge aanhangig blijvende aanvragen, voor welke ik dan zoo spoedig mogelijk daarna Suppletoire Staten zal tegemoet zien.

* Brief van de Gouverneur aan de Minister

Te doen toekomen, de door mij, volgens de ingekomene renseignementen van de geconcerneerde plaatselijke besturen opgemaakte staten wegens de aanvragen van ouders of voogden van zeven kinderen, welke één van deze op kosten van den Staat wenschen opgeleid te zien, welke bij gemelde missive van Uwe Excellentie zijn gevraagd geweest. Deze staten zijn geheel opgemaakt volgens het voorschrift van de boven aangehaalde missive van Uwe Excellentie van den 3 april jl. n° 173 7e afdeeling.

Uwe Excellentie zal echter ontwaren dat daarop niet gevonden worden de aanvragen van die personen die in de Stad Groningen woonachtig zijn. De reden hiervan is daarin gelegen, dat het Stedelijk bestuur van Groningen tot dus verre, de gevraagde renseignementen niet aan mij heeft kunnen mededeelen, omdat de opgaven nopens kinderen, die elders binnen deze Stad geboren waren nog niet alle bij hetzelfde ontvangen waren.

Bijlage 1b: Overzicht toepassing Zevenkinderenwet in de provincie Groningen (met aantekeningen brieven betreffende specifieke personen).

Samengesteld op basis transcripties Henk Hartog uit toegang 800 bij de Groninger Archieven.
Overzicht op basis volgorde alfabetisch op achternaam

Naam	Voornamen	Plaats	Tweede datum	Deurwaarder	Inv. nr	Ak te nr	Jaar kind	Proc es	28-07-1847
Aeilkema	Jannes Willems	Jukwert	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1832		y
Alken	Harm Jans	Nieuwolda	12-04-1847		4215	1	1836		y
Baar	Bene Hindriks	Uithuizermeeden	10-08-1846		4138	16	1835		
Baar	Bene Hindriks	Uithuizermeeden	10-02-1847		4194	2			
Bakker	Edske	Finsterwolde	10-02-1847	Wolthers	4194	2			
Bakker	Jan Lammerts	Uithuizen	07-08-1847		4252	22			
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizermeeden	23-03-1847		4209	7	??		
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizermeeden	30-04-1847		4221	18			
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizermeeden	05-06-1847		4231	15			
Battema	Pieter Reinjes	Uithuizermeeden	07-08-1847		4252	23			
Beek, van der	Antonie	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Beer, de	J.B.	Groningen	02-01-1847	Wolthers	4181	23			
Beugel	Peter Peters	Oude Pekela	10-02-1847		4194	2	1836		y
Blokbergen	M.J.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1839		
Boekholt	H.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1837		
Boer, de	Geert Jans	Bourtange	10-02-1847	Barlinkhoff	4194	2	1833		y
Boer, de	Marten Klaassens	Zuidwending	23-03-1847	Frits	4209	7	1841		y
Bolhuis	Ties Jans	Ten Boer	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1835		y
Bolhuis	Geert	Haren	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1845		y
Borgman	Berend Roelfs	Eenrum	23-03-1847	Wolthers	4209	7			
Borgman	Berend Roelfs	Eenrum	30-04-1847		4221	17			
Braam, van	Abraham	Bellingwolde	10-02-1847	Bakker	4194	2	1829		y
Braam, van	Abraham	Bellingwolde	07-08-1847		4252	24			
Bruggemann	Johann Ernst	Appingedam	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1836		y
Bugel	Pieter Pieters	Oude Pekela	01-03-1747	Hekkema	4201	14	1836		
Buikema	L.M.	Westernieland	02-01-1847	Wolthers	4181	23			
Cadee	Uilderiks Jans	Winschoten	25-09-1846	Hekkema	4152	14	1834	x	y
Croeze	Johannes	Groningen	10-02-1847	Bakker	4194	2			
Datema	Jan	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Delden, van	Jan Uipkes	Midwolda	12-04-1847		4215	1	1835	x	y
Diedema	Jan Jans	Bierum	12-04-1847		4215	1	1838		y
Dijkstra	Hesder Ebels	Oldehove	12-04-1847		4215	1	1839		y
Drenth	Wilko Karssien	Finsterwolde	10-02-1847	Wolthers	4194	2	1837		y
Drenth	Jan Hendriks	Nieuwe Pekela	10-02-1847		4194	2	1842		y
Drenth	Berend Wessels	Stadskanaal	23-03-1847	Wolthers	4209	7	1837		

Folkers	J.R.	Engelbert	25-09-1846	Bakker	4152	14	1846		
Gerbers	Willem	Groningen	23-03-1847	Hekkema	4209	7			
Gerbers	Willem	Groningen	30-04-1847		4221	18			
Groen	Steven	Groningen	25-09-1846	Hekkema	4152	14			
Groenier	Ubbo Jans	Winschoten	25-09-1846	Hekkema	4152	14	1835	x	y
Groenman	Albertus J.	Niezijl	12-04-1847		4215	1	1835		y
Halsema	Julle Eines	Mensingeweer	25-09-1846		4152	14			
Hartman	Johan Friedrich	Ten Boer	10-02-1847	Bakker	4194	2	1836		y
Hartogh, de	Nathan Freerk	Groningen	25-09-1846	Hekkema	4152	14	1838		
Hegeman	Engelbertus Johannes	Groningen	10-02-1847	Bakker	4194	2	1833		
Heikens	Hindrik	Groningen	10-02-1847		4194	2			
Hekkema	Pieter	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Helmers	Clemens	Slochteren	25-09-1846	Hekkema	4152	14			
Hoorn, van	Derk	Noordhorn	10-02-1847	Barlinkhoff	4194	2			
Ijpeij	Anneus	Holwierde	10-08-1846		4138	16			
Jansen	Geert Hindriks	Stadskanaal	10-02-1847		4194	2			
Keizer	Hindrik	Groningen	10-02-1847	Wolthers	4194	2	1846		
Kock	Jan Haijen	Wildervank	10-02-1847	Wolthers	4194	2	1837		
Kok	Harm Geerds	Bellingwolde	02-01-1847	Hekkema	4181	23	1834	x	y
Kok	Harm Geerds	Bellingwolde	07-08-1847		4252	24			
Koorenhof	Gerrit	Groningen	01-03-1747		4201	14	1832		
Kuilman	Johannes	Veendam	28-07-1847		4232	2			
Kuiper	Jurjen Egberts	Lettelbert	01-03-1747	Hekkema	4201	14	1833	x	y
Leuven	Lourentius Hendriks	Kloosterburen	07-08-1847		4252	25	????		
Leviet	Herman Henioch	Wildervank	10-08-1846		4138	16	1836		
Lofvers	Sikko Joachims	Tolbert	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1837		y
Meijer	R.H.	Groningen	02-01-1847	Bakker	4181	23	1837		
Mulder	Harmannus	Groningen	10-08-1846		4138	16			
Mulder	Willem K.	Uithuizermeeden	10-08-1846		4138	16	1832		y
Mulder	Simon Jans	Eenrum	10-06-1847		4232	3			
Nieuwendijk	Hindrik Harms	Uithuizermeeden	10-02-1847		4194	2			y
Nijs	A.J.	Groningen	02-01-1847	Frits	4181	23	1843		
Noordbergen	Cornelis Jacobus Darijn	Groningen	10-02-1847		4194	2	1838		
Oosterveld	Jan Okkes	Nieuwolda	12-04-1847		4215	1	1835		y
Pauwels	Petrus Peulus	Eenrum	10-08-1846	Leviet	4138	16			
Pinto	L.E.	Oude Pekela	02-01-1847		4181	23			
Poel	Egbert Jans	Nieuweschans	12-04-1847		4215	1	1842		y
Raven	Berend	Groningen	25-09-1846		4152	14	1841		
Reisiger	Hendrik	Groningen	10-02-1847	Hekkema	4194	2			
Reitsema	J.M.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1835		
Rentema	Date Klaassens	Nieuweschans	10-02-1847	Bakker	4194	2			
Robertus	Cornelis Adolfs	Winschoten	10-08-1846	Leviet	4138	16	1839		y
Rozenbach	Benjamin Salomon	Groningen	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1837		

Ruitinga	Tomas Christiaans	Bierum	12-04-1847		4215	1	1840	y
Sannes	Goswijn Willem	Oude Pekela	10-02-1847		4194	2	1836	y
Schuitema	W.H.	Groningen	02-01-1847	Hekkema	4181	23	1835	
Schuitema	Paulus Hermanus	Wedde	02-01-1847	Bakker	4181	23	1840	y
Schuurman	Jan Geerts	Delfzijl	28-07-1847		4232	2		
Sinning	Jakob Jakobs	Adorp	23-03-1847	Hekkema	4209	7		
Sinning	Jakob Jakobs	Adorp	30-04-1847		4221	17		
Sjoerts	M.M.	Groningen	02-01-1847		4181	23		
Slagter	Jan Gaikes	Holwierde	23-03-1847	Amers- foort	4209	7		
Slagter	Jan Gaikes	Holwierde	30-04-1847		4221	17		
Smid	Willem Alberts	Haren	23-03-1847	Frits	4209	7	1845	y
Springel- kamp	Klaas	Sappemeer	02-01-1847		4181	23	1836	y
Suipenpot	Albert Hindriks	Veendam	23-03-1847	Wolthers	4209	7	1844	y
Telkamp	Kasper Hindriks	Termunten	12-04-1847		4215	1	1837	y
Thedinga	Willem Berend	Noordbroek	25-09-1846		4152	14	1836	y
Tiddens	Jan Tonnis	Eexta	23-03-1847	Bakker	4209	7	1835	y
Tolhuisen	Jacob Jans	Uithuizer- meeden	23-03-1847		4209	7	1839	y
Vissers	H.Th.	Groningen	02-01-1847	Hekkema	4181	23	1838	
Vries, de	Arjen Kornelis	Wildervank	25-09-1846	Barlink- hoff	4152	14	1839	
Vries, de	Willem Luijes	Kiel	01-03-1747	Amers- foort	4201	14	1835	y
Wegman	Jurjen Willem	Westernielan d	02-01-1847	Wolthers	4181	23	1838	y
Weinberg	Gustav Alexander	Groningen	01-03-1747	Hekkema	4201	14		
Wester	Jan Tonnis	Wildervank	10-02-1847		4194	2	1836	
Wirtjes	Jan Geerts	Bellingwolde	10-02-1847	Bakker	4194	2	1839	y
Wirtjes	Jan Geerds	Bellingwolde	07-08-1847		4252	24		
Witbaar	Fokko Klasens	Kielwinde- weer	23-03-1847		4209	7		
Witbaar	Fokko Klasens	Kielwinde- weer	30-04-1847		4221	17		
Witkop	Jacob Alberts	Bierum	12-04-1847		4215	1	1836	y
Wolbeek, ter	D.H.J.	Groningen	12-04-1847		4215	1	1835	
Wolf	Martinus Johannes	Winsum	12-04-1847		4215	1	1836	y
Wolthuis	Menno Jans	Middelstum	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1837	y
Woude, van der	Willem Suidema	Groningen	10-02-1847	Barlink- hoff	4194	2	1837	
Zervaas	Herman	Groningen	10-02-1847	Hekkema	4194	2	1836	
Zuidhof	Derk Everts	Kantens	23-03-1847	Hekkema	4209	7	1847	y
Zuikerberg	Bendric Aron	Winschoten	01-03-1747	Wolthers	4201	14	1839	y

** Tekst bij specifiek personen in inv. 4215

A.K. de Vries; met betrekking tot A.K. de Vries op den staat te vermelden dat "het is den ondergeteekende niet mogelijk geweest aangaande A.K. de Vries de noodige reneignementen te bekomen blijkens hiernevens gaande missive aan Burgemeester en assessoren van de gemeente Wildervank dd 3 Junij jl. No 308 en daarbij gevoegde ... van de provincie Mr W.R. Emmen te Winschoten". De aanvraag gaat mede terug.

J.R. Folkers; met betrekking tot J.R. Folkers op den staat te vermelden "het is den ondergetekende niet mogelijk geweest aangaande J.R. Folkers van de Gemeente Noorddijk de noodige reneignementen te bekomen, blijkens hiernevensgaande missive van burgemeester en Assessoren dier gemeente d.d. 14 Junij No 73; de aanvraag gaat mede terug

** Tekst bij specifiek persoon in inv. 4231

Pieter Reinje Battema: brief van Gouverneur aan de Burgemeester van Uithuizermeeden.

... dat aan zijne aanvraag van Regeringswege geen gevolg kon worden gegeven, omdat de in de wet van 29 Nivose XIII jaar bedoelde verklaring niet was geschied binnen de drie maanden na de geboorte van het jongste kind, hetgeen echter bij de even genoemde wet uitdrukkelijk was voorgeschreven.

... de onder mij berustende aanvraag van P.R. Battema ... blijkt daaruit, volgens de daarin gedane opgave, dat het zevende of jongste kind van den adressant, met name Anje, geboren zoude zijn den 16 februarij 1846, de aanvraag van den adressant bij mij zijnde ingediend den 5 maart 1847, zoude dezelve ruim een jaar na de geboorte van dat jongste kind, en dus te laat zijn ingediend.

De adressant geeft nu echter te kennen dat zijn laatste of zevende kind op den 16 februarij 1847 geboren is, en het is uit dien hoofde dat ik UED verzoek na genoemde inzage van de registers van den burgerlijken stand, met den meesten spoed, ... te beantwoorden de hierna volgende vragen,

1 op welken datum is het laatst geboren kind van Battema ter wereld gekomen

2 hoe is de naam van dat kind, en was hetzelfde tijdens deszelfs geboorte het zevende, of anders het hoeveelste in leven, van deszelfs ouders.

[zie ook inv.nr. 4233, aktenr. 11, d.d. 9/14-6-1847, waarin de burgemeester van Uithuistermeden bevestigt, dat het 7e kind in 1847 is geboren]

[zie inv.nr. 4238, aktenr. 12, d.d. 23/29-6-1847, nogmaals verzoek aan de gemeente Uithuizermeeden om goed onderzoek te doen]

** Tekst bij specifieke personen in inv.nr. 4232

Brief van de Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gouverneur

... hiernevens te doen toekomen een staat van opvolgend bij mijn Departement ingekomen aanvragen om genot te erlangen van de bepalingen der Wet van den 29 Nivose 13 Jaar, in onderscheidene vormen gedaan door personen in UHoogEdelGestrenge Provincie woonachtig.

Die aanvragen zijn allen gedaan later dan drie maanden na de geboorte van het 7 of van meerdere kinderen der belanghebbenden. De daarbij betrokken personen hebben zich in vroegeren tijd tot de Regering gewend met verzoekschriften van onderscheiden aard op welke of afwijzende beschikkingen genomen of gratificatiën voor eens of bij herhaling verleend geworden zijn zooals blijkt uit de korte aantekeningen welke zijn vermeld in de laatste kolom van zosz. staat.

Die vroegere verzoekschriften waren niet op de bepalingen der aangehaalde Wet gegrond en de tegenwoordige aanvragen vallen om de bovenvermelde redenen, niet in de toepassing dier Wet. Ik heb mitsdien de eer UHoogEdelGestrenge te verzoeken, om aan de Adressanten te kennen te doen geven, dat aan hun verlangen van Regeringswege geen gunstig gevolg kan gegeven worden. De bewuste aanvragen en de bij sommige derzelve overgelegde stukken, welke laatste UHoogEdelGestr. aan de betrokken personen gelieve te doen uitreiken, zal UHoogEdelGestrenge tevens hierbij gevoegd vinden, terwijl voor zooveel die door UHoogEdelGestrenge aan mijn Departement zijn ingezonden, in de 4 kolom van den staat, de dagtekening en het nummer is vermeld van de Missive, bij welke zulks heeft plaats gehad.

Nul op rekest voor:

Simon Jans Mulder te Eenrum;

Jan Geerts Schuurman te Delfzijl;

Klaas Aaldriks de Vries te Winsum;

** Tekst bij specifiek persoon in inv.nr. 4252 akte 22

Jan Lammerts Bakker: brief van burgemeester en assessoren der gemeente Uithuizen aan de Gouverneur.

Aan Uwe Excellentie terug te zenden, den staat en request bij gemelde missive [d.d. 15 dezer N° 2] aan ons ingezonden, met de kennisgeving, dat den adressant Jan Lammerts Bakker ons heeft verklaard, deszelfs zoon genaamd Jan, geboren den 27 julij 1837, aan te wijzen op wiens de toepassing der wet van den 29 Nivose 13de jaar wordt gevraagd.

** Tekst bij specifiek persoon in inv.nr. 4252 akte 25

Lourentius Hendriks Leuven: Brief van de burgemeester der gemeente Kloosterburen aan de Gouverneur.

Is ter hand gesteld een request van Lourentius Hendriks Leuven den 25 Maart jl., daarbij verzoekende, dat suppliants derde zoon, Johannes Lourentius Leuven, ingevolge keizerlijk Decreet d.d. 29 Nivose XIII jaar, voor rekening van den staat moge worden opgeleid.

Bijlage 2: Toelichting bij overzicht toepassing Zevenkinderenwet in de provincie Groningen

Het overzicht is gebaseerd op een uittreksel uit de transcriptie van toegang 800 bij de Groninger Archieven, “de ingekomen en minuten van uitgaande stukken bij de Gouverneur”, gemaakt door Henk Hartog. Er is geen gericht onderzoek gedaan naar andere bronnen.

Het overzicht is gebaseerd op zowel ingekomen als uitgegane stukken. Dat verklaart waarom sommige personen meerdere keren voorkomen. Overigens maakt de gehele administratie een rommelige indruk. Dat past ook in het landelijk beeld, dat de regering de stroom aanvragen om toepassing van de wet maar moeizaam kon verwerken.

Per kolom uit het overzicht het volgende:

Kolom 1 en 2. Ik heb zoveel mogelijk de complete voornamen en achternaam vermeld. De vermeldingen komen niet in alle bronnen op die manier voor. Soms worden alleen de initialen vermeld.

Kolom 3. Soms wordt de woonplaats vermeld en soms de gemeente. Ik heb zoveel mogelijk de vermelding van de woonplaats aangehouden. Ook als in een andere bron de naam van de gemeente wordt gebruikt.

Kolom 4. Hier heb ik de ‘tweede datum’ vermeld, waaronder de akte voorkomt in de archieven.

Kolom 5. Een groot aantal aanvragen zijn ingediend door deurwaarders. De volgende deurwaarders komen in het overzicht voor: Jan Stevanus van Amersfoort (Groningen), Willem Bakker (Groningen), Johannes Barlinkhoff (Groningen), Derk Georg Frits (Groningen), Pieter Hekkema (Groningen), Herman Henioch Leviet (Wildervank) en Martinus Wolthers (Groningen). Hekkema en Leviet behoren ook tot de aanvragers.

Kolom 6. Vermelding inventaris nummer binnen toegang 800.

Kolom 7. Vermelding akte nummer binnen inventaris nummer.

Kolom 8. Bij brief van april 1847 (inventaris nummer 4215, akte nummer 1) meldt de Minister van Binnenlandsche Zaken: *“Het oogenblik is thans gekomen om mij, bepaaldelijk te verzekeren, of, en in hoe verre de onderscheidene aanvragen van ouders of voogden van zeven kinderen, om de toepassing der Wet van den 29 Nivose 13 jaar voor een derzelve te erlangen, werkelijk in de termen dier Wet vallen. Ten dien einde heb ik de eer, die aanvragen met uitzondering van de genen, welke mij voorshands zijn toegeschreven, voor eene afzonderlijke behandeling vatbaar te zijn, voor zoo veel de belanghebbenden in Uwe Provincie woonachtig zijn, hiernevens aan UHoogEdelGestrenge te doen geworden, vergezeld van eenen modelstaat naar welken ik UHoogEdelGestrenge verzoek, zoo vele staten te doen opmaken als er jaren zijn, in de welke kinderen in de 5e kolom van den Staat bedoeld, geboren zijn; Daar ik verlang de aanvragen voor de kinderen, die in hetzelfde jaar geboren zijn, vereenigd te zien op eenen en denzelfden Staat door UHoogEdelGestrenge onderteekend en opgemaakt uit de Staten bij UHoogEdelGestrenge van de betrokken burgemeesters in te komen”*. Deze brief heeft geleid tot een overzicht van aanvragers met daarbij vermeld het geboortejaar van het kind, voor wie de uitkering wordt aangevraagd. Bij de betreffende personen is dit jaartal vermeld in kolom 8. Inventaris nummer 4215 is verder niet vermeld bij de personen, die uit andere toegangen reeds bekend waren. Voor de 15 personen, die uitsluitend in dit overzicht voorkomen is in kolom 6 wel het nummer 4215 vermeld.

Kolom 9. Bij een aantal personen wordt in het bij kolom 8 toegelichte overzicht aangegeven, dat zij *“den Staat der Nederlanden in regten hebben betrokken tot het erlangen der toepassing van de bepalingen der Wet van 29 Nivose 13^e jaar, op een hunner kinderen”*. Het gaat om 5 personen. In kolom 9 aangegeven met een ‘x’.

Kolom 10. Op 28 juli 1847 (inventaris nummer 4232, akte nummer 2) doet de Gouverneur een opgave per gemeente aan de Minister van Binnenlandsche Zaken. De gemeente Groningen komt in dat overzicht niet voor, omdat de Gouverneur van deze gemeente nog geen gegevens heeft

ontvangen. De namen, die in het overzicht voorkomen, zijn in kolom 10 aangegeven met een 'y'. Slechts één persoon komt in dit overzicht voor zonder vermelding in een andere bron: Johannes Kuilman uit Veendam. Het is overigens opvallend, dat er slechts opgaven zijn uit ongeveer de helft van de gemeenten in de provincie. In onderstaande opsomming zijn de gemeenten waaruit een opgave is ontvangen, onderstreept: Adorp, Aduard, Appingedam, Baflo, Bedum, Beerta, Bellingwolde, Bierum, Ten Boer, Delfzijl, Eenrum, Ezinge, Grijpskerk, Groningen, Grootegast, Haren, Hoogezand, Hoogkerk, Kantens, Leek, Leens, Loppersum, Marum, Meeden, Middelstum, Midwolda, Muntendam, Nieuwe Pekela, Nieuweschans, Nieuwolda, Noordbroek, Noorddijk, Oldehove, Oldekerk, Onstwedde, Oude Pekela, Sappemeer, Scheemda, Slochteren, Stedum, Uithuizen, Uithuizermeeden, Ulrum, Usquert, Veendam, Vlagtwedde, Warffum, Wedde, Winschoten, Winsum, 't Zandt, Zuidbroek en Zuidhorn. De gemeente Noorddijk komt niet voor in de opsomming in de brief van 28 juli 1847 en is dus niet onderstreept. Er wordt echter in inventaris nummer 4152 wel een opgave uit Engelbert in deze gemeente vermeld (van J.R. Folkers).

Bijlage 3: Gezinsstaat van Geert Bolhuis (1808-1884)

Geert Bolhuis, zoon van Popke Abels Bolhuis en Grietje Hemmes, landbouwer, raadslid, wethouder, wonende te Haren (Wijk F Essen 8), aldaar (Wijk F Essen 14), aldaar (Wijk F Essen 13), aldaar (Wijk F Essen 16) en aldaar, is geboren op donderdag 28 juli 1808 te Essen, wonende Wijk F Essen 16 te Haren, is overleden op vrijdag 4 april 1884 aldaar. Geert werd 75 jaar, 8 maanden en 7 dagen.

Geert trouwt op donderdag 19 mei 1831 (huwelijksgetuigen waren Jan Berends Hendriks Bosman, Jan Jans van Hemmen En Hindrik Hindriks) op 22-jarige leeftijd (1) met de 22-jarige **Jantien Assies**, dochter van Willem Assies en Hendrikje Hoiting. Jantien, wonende te Noordlaren (Wijk B Noordlaren 11) en te Haren (Wijk F Essen 14), is geboren op donderdag 25 augustus 1808 te Rolde, is overleden op maandag 18 mei 1840 te Essen, is als overleden aangegeven op woensdag 20 mei 1840 te Haren (aangever overlijden was Popko Oostingh; getuige aangifte overlijden was Jan Jans van Hemmen). Jantien werd 31 jaar, 8 maanden en 23 dagen.

Geert trouwt op maandag 9 mei 1842 te Haren (huwelijksgetuigen waren Hindrik Berends Bosman, Jan Berends Hendriks Bosman, Hemmo Geerts Hemmes en Jan Hemmes) op 33-jarige leeftijd (2) met de 24-jarige Grietien Hemmes, dochter van Geert Hemmes en Geesje Jans Wilphorst. Grietien, wonende te Haren (Wijk F Essen 2), aldaar (Wijk F Essen 14), aldaar (Wijk F Essen 13) en aldaar (Wijk F Essen 16), is geboren op zaterdag 11 oktober 1817 te Noorderhoogebrug, is overleden op donderdag 8 januari 1891 te Haren. Grietien werd 73 jaar, 2 maanden en 28 dagen.

Uitspraak Vrederechter Hoogezand 25 maart 1813

De nabestaanden en vrienden van wijlen Popko Bolhuis en wijlen Grietje Hemmes, in leven echtelieden, woonachtig te Essen komen bij elkaar om een toezienend voogd aan te wijzen over Geert Bolhuis, zoon van de overledenen.

Aanwezig van vaderszijde:

- Jacob Bolhuis, Helpman, oom
- Cornelis Bolhuis, Haren, oom
- Ebo Bolhuis, Helpman, oom

Aanwezig van moederszijde:

- Hemme Hemmes, landbouwer te Noorderhoogebrug, grootvader
- Geert Hemmes, Essen, oom
- Hindrik Berends Bosman, Adorp, aangehuwde oom.

Geert Buirma te Helpman is door Popko Bolhuis bij testament aangewezen als voogd. Geert Hemmes wordt benoemd tot toezienend voogd.

(Groninger Archieven, toegang 146, inventaris nr 110, zaak 35)

Uitspraak Vrederechter Hoogezand 30 maart 1822

De nabestaanden en goede vrienden van Geert Bolhuis, minderjarige zoon van wijlen Popke Bolhuis en wijlen Grietje Hemmes, gewoonde hebbende te Essen, komen samen.

Aanwezig van vaderszijde:

- Willem Meulman, landbouwer te Eelde, neef
- Evert Everts, landbouwer te Essen, neef
- Luitje Bolhuis, landbouwer te Haren, neef

Aanwezig van moederszijde:

- Hemme Geerts, landbouwer te Noorderhoogebrug, grootvader
- Hindrik Bosman, landbouwer te Adorp, aangehuwde oom
- Willem Jans Buis, landbouwer te Essen, aangehuwde oom.

Voogd Geert Buirma is overleden. Tot nieuwe voogd wordt benoemd: Pieter Bolhuis, landbouwer te Eelde, aangehuwde neef van vaderszijde.

(Groninger Archieven, toegang 146, inventaris nr 113, zaak 1822/44)

[Pieter Bolhuis is niet bij de zitting aanwezig. Aangezien kort daarop de familieraad weer samen komt om een voogd aan te wijzen, betwijfel ik of Pieter Bolhuis de benoeming geaccepteerd heeft].

Uitspraak Vrederechter Hoogezand 13 april 1822

De nabestaanden en goede vrienden van Geert Bolhuis, minderjarige zoon van wijlen Popke Bolhuis en wijlen Grietje Hemmes, gewoond hebbende te Essen, komen samen.

Aanwezig van vaderszijde:

- Willem Meulman, landbouwer te Eelde, neef
- Evert Everts, landbouwer te Essen, neef
- Luitje Bolhuis, landbouwer te Haren, neef

Aanwezig van moederszijde:

- Hemme Geerts, landbouwer te Noorderhogebrug, grootvader
- Hindrik Bosman, landbouwer te Adorp, aangehuwde oom
- Berend Krans, landbouwer te Essen, aangehuwde neef.

Tot voogd wordt benoemd: Willem Meulman, landbouwer te Eelde, neef van vaderszijde.

(Groninger Archieven, toegang 146, inventaris nr 113, zaak 1822/57)

Waarschijnlijk heeft de op 30 maart 1822 aangewezen voogd Pieter Bolhuis de benoeming niet geaccepteerd.

Brief 29 mei 1824 aan de hoofdingenieur der waterstaat te Groningen

De landbouwers Hindrik Hindriks, Roelof Vos en de voogd van de minderjarige zoon van Popke Bolhuis menen nog recht te hebben op een vergoeding voor grond, die zij hebben afgestaan voor de verbetering van de heerbaan (Rijkstraatweg) tussen Helpman en Haren. Het gaat om bedragen van respectievelijk f.65,-, f.28,- en f.22,-, Maar het is hun niet duidelijk waar ze met hun claim moeten zijn. De schout vraagt namens hen aan de hoofdingenieur bij wie zij zich moeten vervoegen ter verkrijging van hun pretenties.

(archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 101)

Geert Bolhuis is in 1827 voor 1/3 gerechtigd in de nalatenschap van zijn grootvader Hemme Geerts Hemmes.

Akte 15 februari 1827

Comparanten:

1. Hindrik Berends Bosman, landbouwer te Adorp, voor en in naam zijne ehevrouw Aaltje Hemmes;
2. Geesje Wilphorst, landbouwersche, wonende onder Groningen, als moeder en wettige voogdesse over hare minderjarige kinderen bij wijlen Geert Hemmes in echte verwekt, als representerende hunnen vader;
3. Willem Meulman, landbouwer, wonende te Eelde, als voogd over Geert Bolhuis, minderjarige zoon van en representerende zijne moeder Grietje Hemmes bij wijlen Popke Bolhuis in echte verwekt. Tezamen eenige erfgenamen van wijlen Hemme Geerts en Grietje Cornelis, in leven ehelieden. Zij geven aan publiek te willen verhuren:
  - a. De behuizinge met derzelve hoven en heem, staande en gelegen te Noorderhogebrugge bij Groningen met uitzondering der aan dezelve belendende hooischuur en noch een aan hetzelfde belendende kamertje met paarden en koeistallen, zijnde het zoogenaamde schooltje, getekend letter W nr 48;
  - b. De woning en de behuizinge, getekend nr 80, staande bij de Noorderhogebrugge onder Zuidwolde, thans bewoond door Jan Pauwels;
  - c. Een behuizinge, bestaande in drie kamers, getekend nr 81 met het schuurtje mede aldaar staande;
  - d. Het zogenaamde schooltje, getekend nr 48
  - e. Diverse percelen land.

Geesje Wilphorst verklaart voor zichzelf en voor haar kinderen nog enige percelen land te willen

verhuren.

Verhuur vindt vervolgens plaats aan diverse personen, die geen relatie met Haren hebben.
(Groninger Archieven, toegang 1871, inventaris nr 97, Akte 80)

Nederlandsche Staatscourant, 27 maart 1833

Door zijne majesteit zijn benoemd en aangesteld tot officieren bij den Landstorm der provincie Groningen, de navolgende personen te Haren: tot majoor: D.G. Rengers Hora Siccama; tot kapiteins L. Rummerink en Jan Bos; tot 1ste luitenants: Egb. Wilphorst en J. Veldman; tot 2de luitenants: R. Koops Rzn, G. Bolhuis, T.H. Brands en L. Homan.

Brief 28 februari 1834 aan de gouverneur

Bij appostillaire dispositie van den 24 dezer behaagde het u in handen van het plaatselijk bestuur van Haren te stellen om berigt en consideratie een rekweste van Geert Bolhuis, landbouwer, woonachtig in de gemeente Haren, tenderende om door den rekwestrant aangevoerde motieven aan hem de vrijheid zoude worden verleend om op zijn eigene grond gelegen langs en aan de Straatweg van Groningen naar Haren, oostzijde, tusschen den palen 17 en 18 een bouwman's woning met het aanhorige te mogen opbouwen, en tevens het daarstellen eene passage om met voer- en rijtuigen vanaf den straatweg naar zijne woning heen en weder te kunnen rijden.

Zoo heeft het plaatselijk bestuur van Haren de eer onder terugzending der stukken u te berigten, dat wat den motieven ten rekweste vermeld betreft, dezelve alleszins de waarheid conform zijn en zoude alzoo aan u in consideratie geven om aan het gedaan verzoek het verlangde gevolg te geven, onder gehoudenheid van zig te zullen moeten gedragen naar de verordening bij het brandreglement voor deze gemeente bepaald.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 106)

Brief 9 mei 1834 aan de gouverneur.

[De belanghebbende Geert Bolhuis heeft zich bij herhaling tot het gemeentebestuur gewend om toestemming te krijgen voor de bouw van een woning nu het seizoen daarvoor nog gunstig is. Aan de gouverneur wordt verzocht er aan mee te werken dat hij de gevraagde toestemming nu snel ontvangt.]

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 106)

Brief van 8 juni 1837 aan het college van toezigt op de kerkadministratie te Groningen

Wij hebben de eer u kennis te geven, dat wij alle pogingen hebben aangewend om de persoon van Geert Bolhuis over te halen tot het aannemen van den post van inzaamelaar bij de hervormde gemeente te Haren, doch alles vrugteloos gebleven zijnde, is het ons daarna mogen gelukken de persoon van Wicher Horst daartoe te promoveren en waar over wij een voordragt hebben gedaan aan de hervormde kerkenraad te Haren, die dezelve voordragt hebbende goed gekeurd, daar na gemelde Wicher Horst is aangesteld geworden, hetgeen mede tot gevolg heeft opgeleverd alsdat Hemme Hemmes, die gelijke betrekking vroeger had geweigerd, daarvan is teruggekomen en zich thans ook die keuze heeft laten wel gevallen. Waardoor die onaangename zaak voor als nu finaal is afgedaan.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 108)

Brief van G. Bolhuis en A.N. van Sijdenborgh dd 8 juli 1840

Ondergetekenden nemen de vrijheid zich tot u te wenden teneinde u eenige bezwaren voor te dragen over de slegten staat onzer afwateringen. De schouwing onzer afwateringen zeer nodig zijnde hebben de dijkschouwers door kerkafkondiging publiek gemaakt en de pandpligtigen gelast hun panden maar en slooten in goeden schouwbaren staat te hebben, welke schouwing ook heeft plaats gehad, doch door de veelvuldige regen gedrongen hebben de ondergetekenden zich bij de maaren en sloten begeven en gezien, dat niet alleen sommige panden van partukelieren, maar zelfs Otte Hoenderken en Jan de Groot het Maar hebben laten zitten, twee van de dijkschouwers, zoodat de

afstroming belet wordt en de ondergetekenden het hooi in het water hebben liggen. Daar er thans gestroomd wordt, zoo worden ondergetekenden zich tot u om te zorgen, dat die panden binnen tijd van drie dagen worden schoon gemaakt, zullende zij zich anders genoodzaakt zien zich bij hogere magt te vervoegen.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 73)

Proces verbaal 8 september 1841

Op 8 september 1841 des voordemiddags te negen uren is voor mij, burgemeester der gemeente Haren, gecompareerd Karel Eisses, oud 29 jaren, dienende als boerenknegt bij den landbouwer Geert Bolhuis, wonende onder Essen, aan de Straatweg, ongeveer halverwege tusschen de dorpen Helpman en Haren, verklarende, dat hij in den afgelopen nacht en dus van dinsdag op woensdag den 7 en 8 dezer, van eenige hem toebehoorende goederen was beroofd geworden, welke goederen geborgen waren in een hem toebehorende en welgesloten kist, die geplaatst was in het zoogenaamde voorhuis, ten huize van den landbouwer Geert Bolhuis bovengenoemd. Deze goederen zijn de navolgende:

- een blaauw lakens boerenbuis met korte slippen, met zakken achter die slippen en met blaauw overtrokken knopen;
- een blaauw lakensche lange broek, zoo goed als nieuw, gevoerd met een blaauwachtig ruig bombazijnen voering evenals het buis;
- twee zwarte lakensche vesten, waarvan een met een rij knopen, gevoerd met glad blaauw bombazijn, en de andere met twee rijen knopen, gevoerd als de broek;
- een zwarte zoogenaamde koordstreepte lange broek, gevoerd als de blaauw lakensche broek;
- een onderbroek blaauw gestreept, kort tot aan de kuiten, met witte linten aan de beenen, met zwart botte knopen;
- een kort duffels wams, zonder slippen met blaauw ruig bombazijn gevoerd en knopen van zwart bot of hoorn met een witte stift, aan weerszijden zes knopen, de opslagen met donkerblauw of zwart lint omboord, met een zwarte manchesteren omgeboorde kraag;
- een roode vijfschagten hemdrok, gevoerd met witte ruige katoen, met witte botten knopen aan weerszijden zes en aan iedere mouw twee knopen;
- twee paren donkergrijze wollen gestreepte kousen, de beide paren aan de voet gestopt en een paar ter hoogte van de enkel aangebreid;
- twee petten, waarvan een zwart lakensche met een zwart lederen pet en een riemtje van voren in welke eene witte zelfgaren band in de voering rondgetrokken en een donkerbruine ruige pet mede met een lederen klep;
- ongeveer twaalf hembden, waarvan 5 of 6 van linnen en de overige van katoen, allen voorzien van de letters KE op de plaats even onder het borst gat;
- ongeveer tien of twaalf bonte halsdoeken van allerhande kleuren zonder naam, letter of kenbare teekenen;
- een paar nieuwe hulpselen van geel bonte linten met gespen voorzien, waardoor dezelve langer of korter konden gemaakt worden;
- een roode gebreide wollen das;
- twee paren donkergrijze vingerhandschoenen, waarvan een paar nieuw en een paar reeds gestopt;
- een zilveren horlogie met één kast, waarvan het glas gebroken was en wel een vierde gedeelte miste, voorzien van en zilveren ketting, van 4 streng, lopende door twee ronde balletjes, aan welke ket waren bevestigd twee zilveren ?? [volgt uitvoerige gedetailleerde omschrijving]
- een som van vijftig gulden aan zilvergeld, bestaande meest uit guldens, daalders en drie guldens met elkander in eene gewone geldzak.

Ik heb mij daarop naar de behuizing van den landbouwer Geert Bolhuis begeven ten einde op de plaats zelve onderzoek te doen en de vereischte informatiën in te winnen en ik heb bevonden, dat deze behuizing staat aan de oostkant der straatweg van Groningen naar Haren, en zooals reeds gezegd, is ongeveer halverwege tusschen de dorpen Helpman en Haren, en wel zoo, dat de gevel van het woonhuis in ene gelijke strekking met den weg, daarvan echter vijftig roeden is verwijderd, dat

de schuur zich achter het woonhuis bevind, het westelijke gedeelte aan het huis verbonden, zoodanig, dat dezelve ter breedte van ongeveer zes roeden meer zuidwaarts bevind als het woonhuis in welke ruimte de schuurdeur geplaatst is en van de straatweg tot inrid dient, en zich vlak oostwaarts over een lengte van ongeveer dertig treden uitstreckende, aan welks uiteinde mede ene deur geplaatst is en dus deze deuren regt tegen over elkander bevinden.

Wanneer men van de straatweg af de eerstgenoemde schuurdeur binnen treedt, is aan de noordkant het zoogenaamde voorhuis, alwaar zich bevonden, vlak aan de deur een kist toebehoorende aan den landbouwer Bolhuis, ten tweede een kist toebehoorende aan den knecht Jan Meinders en ten derde de kist toebehoorende aan den comparant, waarin de goederen van deze aanwezig waren.

Hedenmorgen verklaarde de comparant deze kist niet meer op zijne plaats gevonden te hebben en na rondgezien te hebben, bevond men dat de deur in de achtergevel der schuur niet gesloten was, welke de vorige avond door Jan Meinders was gesloten geworden, wijders dat uit het raamtje aan de zuidkant van dien deur in de gevel zich een ruit was gebroken en vervolgens uit het kozijntje gehaald, bij het openen van deze deur zag men de kist open gebroken in de schuur staan, terwijl de hiervoren opgenoemde goederen daaruit waren genomen en waarin niets van eenige waarde was achter gelaten, dan nog een zakje met ongeveer zestien gulden, welke in een geheim laadje, dat in een klein langwerpig vierkant vakje in die kist aanwezig, was verborgen.

Geene der huisgenooten had van dat voorval iets gemerkt, hoe zeer de door Bolhuis en zijn gezin bewoonde vertrekken aan het voorhuis belend zijn en daarvan slechts door eene muur zijn afgescheiden. Zelfs de huishond van Bolhuis was rustig gebleven.

Het komt niet onwaarschijnlijk voor, dat degenen welke de braak en diefstal gepleegd hebben, zijn geklommen door het uitgelichte venster en zich alzoo in de schuur bevindende de deur hebben geopend, regt voor zich uit zijn geloopt tot in het voorhuis en aldaar den bedoelden kist hebben mede genomen, geopend en het gestolene er uit genomen.

Overigens schijnt het ontegenzeggelijk te zijn, dat deze braak en diefstal door meer dan een person is gepleegd, daar de gezegde kist te groot was om door een persoon vervoerd te kunnen worden. Karel Eisses, Geert Bolhuis en Jan Meinders hebben mij verklaard, dat zij op niemand eenig vermoeden konden hebben.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 74)

Brief 8 september 1841 aan de officier van justitie

Ik hebbe de eer bij deze aan u te doen toekomen een door mij opgemaakt proces verbaal van een in den nacht van de 7 op den 8 dezer plaats gehad hebbende diefstal ten huize van Geert Bolhuis, wonende onder Essen aan de Straatweg, ongeveer halverwege tusschen de dorpen Helpman en Haren. Tot den inhoud waarvan ik de vrijheid neem mij te gedragen.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 110)

Brief 8 september 1841 aan de gouverneur

Naar aanleiding van art. 79 van het Reglement op het bestuur ten platten lande in deze provincie, vind ik mij in de verpligting u te berigten, dat er in den nacht van de 7 op den 8 dezer, diefstal heeft plaats gehad, en wel ten huize van Geert Bolhuis, wonende onder Essen aan de Straatweg, ongeveer halverwege tusschen Helpman en Haren, alwaar men is ingebroken en van daar heeft mede genomen een kist behoorende aan Karel Eisses, bij den genoemden landbouwer als boerenknecht dienende, waarin zich onderscheiden kledingstukken alsmede eenig geld en een zilveren horlogie met dito ketting en twee singenetten [= versiersel, dat met een sleutel aan de horlogeketting werd gedragen] met een sleutel bevonden.

Des morgens vond men de schuurdeur open alsmede een raam uitgebroken, waaruit een ruit vermist werd en de kist in een achter de schuur liggend stuk land bij een wring open gebroken [.....]

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 110)

Akte 8 december 1842

Na het overlijden van Jan Hendriks Oosterveld op 4 februari 1842 wordt overgegaan tot een

inventarisatie van zijn nagelaten goederen. Getuigen hierbij zijn de landbouwers Johannes Wilkens en Jan de Groot. De taxatie vindt plaats door Geert Bolhuis en Hemmo Geerts Hemmes. (Groninger Archieven, toegang 1869, inventaris nr 218, Akte 427)

Proces verbaal 24 december 1842 inzake dijkschouwing Essen.

Geert Bolhuis, Pieter van Norg, Jan Hemmes en Jan Jans van Hemmen, dijkschouwers in het kerspel Essen, hebben op 15 december 1842 in aanwezigheid van de bode Roelf Rademaker een schouwing gedaan van het eind voetpad ter lengte van 28 treden op het hoge en 14 treden op het lage van hetzelfde voetpad te Essen behorende aan de weduwe Hinderk Meinders, landbouwersche, wonende te Essen. De aanzegging van deze schouw is geschied bij insinuatie (= kennisgeving) van 29 november met de aanzegging het voetpad uiterlijk op 5 december 1842 in schouwbare staat te hebben. Op 5 december was het voetpad niet in schouwbare staat. Dat is aan de weduwe Meinders meegedeeld op 7 december 1842, waarbij haar ook is aangegeven, dat zij was beboet voor een som van f.0,50-, voor 12 december 1842 te betalen in handen van de gemeenteontvanger met een opslag van f.0,15 voor de insinuatie. Dat het de weduwe Meinders echter vrij stond om binnen drie dagen na de dagtekening van de insinuatie met de dijkschouwers in transactie te komen over de boete. De weduwe Meinders is echter noch in transactie gekomen, noch heeft zij de boete betaald. Overeenkomstig het Reglement op het onderhoud en de schouwing der wegen in de provincie Groningen stellen de dijkschouwers de aangelegenheid nu in handen van de ambtman, die met de vervolging van de begane contraventie (= overtreding) bij het politiegerecht is belast, opdat door deze dadelijk ex officio (= ambtshalve) de vereiste actie tegen de bekeurde kan worden ingesteld. (archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 950-2)

Akte augustus 1843

Wij ondergetekenden als ingelanden van Essen, als zoodanig belanghebbenden in het zoogenaamde Hoogepadje aldaar, verklaren er in toe te stemmen dat de twee panden van het genoemde pad, waarvan het onderhoud is een punt van geschil tusschen Harm Kooiman, Jan van Hemmen en de weduwe Hindrik Meinders, voor het vervolg zullen worden onderhouden uit de boerekas van Essen en dat de kosten hierop gevallen uit genoemde kas zullen worden goed gemaakt. Essen, augustus 1843 G. Bolhuis, H.G. Hemmes, J.G. Hemmes. (Groninger Archieven, toegangsnummer 11, inventarisnummer 4).

Brief 16 april 1847 van landgebruikers te Essen

Voor ruim acht dagen hadden wij ondergeteekenden ons land bijna boven water, maar door den storm van 't laatst van voorleden week werden wij teleur gesteld, en zagen zoodoende onze bijna droge landerijen in een zee veranderen.

Met een verschuldigten eerbied wenden wij ons tot u, heer burgemeester, dat het u mogte goed vinden om voor ons te willen bewerkstelligen eene geregelde afstrooming met de spilsluizen om gedurende dien tijd meerdere gelegenheid te vinden van afstrooming betrekkelijk onze landerijen. G. Bolhuis, J.B. Bosman, J. Hemmes, J. Oosterveld, P. van Norg, C. Bolhuis, H.H. Hemmes, J.K. van Hemmen en J. van hemmen.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 80)

Brief 10 november 1846 aan L. Rummerink, W. Homan, E. Wilphorst, J. Bos en G. Bolhuis.

Verzonden de formulieren tot de organisatie van de nachtwachts ieder in zijn gehucht. (Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 113).

Brief 19 april 1847 van de hoofdingenieur van de Waterstaat in de provincie Groningen

Bij uw missive van den 17 dezer heb ik ontvangen een schrijven van eenige ingezetenen van Essen, houdende verzoek, dat door eene geregelde afstrooming met de spilsluizen aan hunne landen gelegenheid moge worden gegeven om zich van het binnengelaten vloeewater weder te ontlasten. En ik heb de eer die missive bij deze aan u te retourneren met de verzekering, dat met de spilsluizen

alhier zoveel mogelijk steeds geregeld wordt afgestroomd.
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 80)

Brief 6 april 1847 van de gouverneur aan de burgemeesters en assessoren in de provincie

Ten vervolge op mijn missive van den 12 dezer geef ik u thans berigt, dat de Heer Minister van Binnenlandsche Zaken, teneinde zich bepaaldelijk te kunnen verzekeren, of en in hoeverre de onderscheidene aanvragen van ouders of voogden van zeven kinderen, om de toepassing der wet van 29 Nivose XIIIe jaar, voor één derzelven te erlangen, werkelijk in de termen dier wet vallen, die aanvragen met uitzondering van degenen, welke voorshands gebleken zijn voor eene afzonderlijke behandeling vatbaar te zijn, voor zoo veel de belanghebbenden in deze provincie woonachtig zijn, aan mij heeft doen toekomen, vergezeld van eenen modelstaat, naar welke zijne excellentie verlangt, dat de te geven renseignementen zullen worden opgemaakt.

Van dezen modelstaat heb ik het vereischte getal afdrukken doen vervaardigen, en zende u daarvan een tweetal hiernevens, de eene voorzien van eenige door de Heer Minister gegevene bemerkingen en de andere in blanco.

Tevens zende ik u hiernevens de mij door den Heer Minister toegezondene aanvragen voor zoo verre de belanghebbenden in uwe gemeente woonachtig zijn en zulks ten getale van twee [voor iedere gemeente is het exacte aantal ingevuld] en ik verzoek u om met betrekking tot de hiernevens gaande aanvraag, dien staat in blanco, met de meeste nauwgezetheid te doen invullen en denzelven daarna, behoorlijk door u ondertekend aan mij terug te zenden.

Bij den staat welken ik aldus ingevuld van u zal tegemoet zien, zal ik de nevensgaande aanvragen in de bijlagen, voor zooverre die daarbij aanwezig zijn, van u terug verwachten, vergezeld van de aan den voet van den modelstaat vermelde verklaring, tot staving van hetgeen in de zesde kolom zal zijn ingevuld.

Indien onder de bijlagen der aanvragen reeds voorhanden zijn de stukken of een gedeelte der stukken van welke aan den voet des modelstaats melding is gemaakt, alsdan zal in de kolom van aanmerkingen daarnaar kunnen worden verwezen.

Voor zoo veel die stukken mogten strekken tot staving van het ingevulde in de zesde kolom, zal echter vooraf nauwkeurig moeten worden nagegaan of dezelve volledig beantwoorden aan hetgeen daaromtrent aan den voet van den staat is opgemerkt. Zoo dit het geval niet is, zullen dezelve door nieuwe, volledig daarmee overeenstemmende verklaringen, vervangen moeten worden.

Eindelijk moet ik u nog te kennen geven, dat ik door den Heer Minister van Binnenlandsche Zaken uitdrukkelijk ben uitgenoodigd geworden om u met den meesten aandrang aan te bevelen, om bij het opmaken en invullen van nevensgaanden staat op uwe verantwoordelijkheid, met de meeste zorg en nauwkeurigheid en volledigheid te werk te doen gaan, en daarbij bepaaldelijk acht te geven op hetgeen aan den voet des modelstaats is opgemerkt.

Ingevulde staat:

Volgnummer 1

Tweede kolom: Geert Bolhuis, landbouwer, geboren te Essen, wonende te Essen

Derde kolom: Het verzoek is bij insinuatie gedaan aan de gouverneur op 11 maart 1847

Vierde kolom: Het laatste kind is geboren op 12 december 1846. Dat kind was tijdens deszelfs geboorte het zevende in leven zijnde kind van de vader. De vader is twee keer gehuwd, uit zijn eerste huwelijk heeft hij drie kinderen en uit zijn tweede huwelijk vier kinderen.

Vijfde kolom: De toepassing der wet van den 29 Nivose, 13e jaar, wordt gevraagd voor Geert Hemmes Bolhuis, geboren 18 maart 1845.

Zesde kolom: Op den datum der aanvraag waren er werkelijk niet meer en niet minder dan zeven kinderen van de vader in leven.

Zevende kolom: Alle kinderen zijn in een wettig huwelijk verwekt.

Achtste kolom: De huwelijken waaruit de kinderen zijn geboren zijn voltrokken in de gemeente Haren op 19 mei 1831 en 9 mei 1842.

Volgnummer 2

Tweede kolom: Willem Alberts Smid, ijzersmid, geboren te Eelde, wonende te Essen

Derde kolom: Het verzoek is bij insinuatie gedaan aan de gouverneur op 16 maart 1847

Vierde kolom: Het laatste kind is geboren op 13 januari 1847. Dat kind was tijdens deszelfs geboorte het zevende in leven zijnde kind van de vader.

Vijfde kolom: De toepassing der wet van den 29 Nivose, 13e jaar, wordt gevraagd voor Hindrik Smid, geboren 30 september 1845.

Zesde kolom: Op den datum der aanvraag waren er werkelijk niet meer en niet minder dan zeven kinderen van de vader in leven.

Zevende kolom: Alle kinderen zijn in een wettig huwelijk verwekt.

Achtste kolom: Het huwelijk waaruit de kinderen zijn geboren is voltrokken in de gemeente Eelde op 13 juni 1827.

Aantekening

De burgemeester der gemeente Haren verklaart bij deze, dat hij zich door persoonlijke inzage in den registers van den burgerlijken stand zijner gemeente en van de door den belanghebbenden aan hem overgelegde extracten uit de registers van een andere gemeente heeft overtuigd van de juistheid van hetgeen in de kolommen 2, 4, 5, 7 en 8 is vermeld.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 80)

Is vanaf maart 1849 tot mei 1883 raadslid en wethouder (tot 1851 assessor) van de gemeente Haren als opvolger van Roelf Koops.

Akte 17 januari 1854

Geert Bolhuis, landbouwer te Haren, leent f.900,- aan Freerk Mulder, bakker te Vries, en zijn vrouw Jantje Bussemaker.

(Groninger Archieven, toegang 1869, inventaris nr 351, Akte 31)

Brief 20 december 1854 aan G. Bolhuis te Essen en aan de weduwe van Willem Alberts Smit

Bij missive van den Commissaris des Konings in de provincie Groningen dd 12 december 1854, nr 28, in voldoening aan het verzoek van de Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken namens den Koning van den 8 dezer, nr 168 (7e afdeling) ben ik uitgenoodigd om aan de personen, vermeld op de deswege door Zijne Excellentie toegezonden lijst, die zich tot de Regering hebben gewend, om toepassing te verlangen op één hunner aangewezen kinderen van de bepalingen der wet van 29 Nivose, 13e jaar, schriftelijk te kennen te geven:

“dat hunne aanvragen gegrond bevonden zijn en dat mitsdien daaraan van regeringswege het vereischte gevolg zal worden gegeven door het verstrekken aan de belanghebbenden eener uitkeering ten beloope eener som van twee honderd vijftig gulden (f.250,-), 's jaars, gedurende vier jaren, te rekenen van het tijdstip op welke de aanspraak op het genot der toepassing van de bepalingen der wet zal in gaan of tot het vroeger overlijden van het aangewezen kind en zulks in de plaats der opvoeding bij die wet bedoeld”.

Voorts heb ik naar aanleiding van het daaromtrent door Zijne Excellentie uitgedrukt verlangen, de eer te kennen te geven:

1. dat het hen vrij staat, om wanneer een jaar zal zijn verstreken na den dag op welchen de aangewezen kinderen den vollen leeftijd van tien jaren zullen hebben bereikt, bij mij eene attestatie de vita te doen opmaken, ten bewijze, dat de aangewezen zoon werkelijk tijdens het verstrijken van dat jaar nog in leven was, en dat deze inzending later drie malen, telkens een jaar na de vorige maal zal kunnen herhaald worden. Ten aanzien van de aangewezen kinderen, die inmiddels mogten zijn of komen te overlijden kan het bewijs daarvan worden ingezonden.

2. dat zoo lang die attestatie de vita of dat bewijs van overlijden niet bij Zijne Excellentie zal zijn ontvangen, niet kan worden over gegaan tot het doen uitbetalen der voorschreven uitkering.

[de uitkeringen zijn aangevraagd voor Geert Hemmes Bolhuis, geboren 18 maart 1845 en overleden 19 april 1912 en Hindrik Smit, geboren 30 september 1845 en overleden 27 april 1922]

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 121)

Groninger Courant, 3 februari 1856

Donderdag den 7den februari 1856, des voormidags te 10 uur, zullen bij de boerenplaats en ten verzoeke van Geert Bolhuis, aan den Straatweg te Essen, onder Haren, publiek worden verkocht: ongeveer 25 stuks gekapte populieren, een aanzienlijke partij ligt en zwaar elzenkaphout en eene partij erwterijs. Mr. J.W. Quintus, notaris.

Brief 19 maart 1856 aan de Commissaris des Konings

In voldoening aan uw missive van 12 december 1854 nr 28, betrekkelijk de toepassing van de bepalingen der wet van 29 Nivose, XIII jaar, ten behoeven van Geert Bolhuis, alhier, heb ik de eer bij dezen de attestatie de vita te zenden, teneinde aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te worden opgezonden.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 123)

Brief 10 april 1858 aan wethouder G. Bolhuis

In de noodzakelijkheid zijnde gedurende 4 of 5 dagen op reis te moeten gaan, dus uit de gemeente afwezig te zijn, geef ik u daarvan kennis met uitnoodiging zoolang, vanaf den 11 den april, de betrekking van burgemeester waar te nemen.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 125)

Notulen raadsvergadering 22 september 1860

Geert Bolhuis wordt met 5 van de 6 uitgebrachte stemmen herbenoemd tot wethouder. R. Hornhuis krijgt 1 stem.

(archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 13).

Notulen gemeenteraad, 17 mei 1883

Bolhuis heeft ontslag gevraagd als wethouder wegens ziekte.

“Deze niet geheel onverwachte kennisgeving noopt den voorzitter eenige woorden van hulde aan den afgetreden wethouder te wijden; die gedurende eene lange reeks van jaren werkzaam is geweest voor het welzijn en het belang der gemeente en door plaatskennis, langdurige ondervinding in de behandeling der algemene belangen, bijzonder in de gelegenheid was met vrucht zich verdienstelijk te maken”.

Geert trouwt op donderdag 19 mei 1831 op 22-jarige leeftijd (1) met de 22-jarige **Jantien Assies**, dochter van Willem Assies en Hendrikje Hoiting. Jantien, wonende te Noordlaren, , is geboren op donderdag 25 augustus 1808 te Rolde, is overleden op maandag 18 mei 1840 te Essen.

Van Geert en Jantien Assies zijn vier kinderen bekend:

- 1 **Grietje Bolhuis**, wonende te Haren, aldaar (Wijk F Essen 14) en aldaar (Wijk F Essen 13), is geboren op zondag 27 mei 1832 te Essen (Wijk F Essen 8), is als geboren aangegeven op dinsdag 29 mei 1832 te Haren (aangever geboorte was Geert Bolhuis); getuigen aangifte geboorte waren Jan Jans van Hemmen en Hindrik Hindriks), is overleden op zondag 12 april 1914 te Noordlaren. Grietje werd 81 jaar, 10 maanden en 16 dagen.

Het nieuws van den dag; Kleine Courant, 4 december 1889

Vanwege het genootschap van nijverheid in Groningen is te Haren een uitstekend geslaagde tentoonstelling van stieren en vaarzen gehouden. Voor de stieren werd de 1e prijs behaald door mej. de wed. J. Veldman, te Noordlaren; de 2e prijs L. Mulder te Glimmen. Voor de vaarzen werden met 1e prijzen bekroond: de heeren H. Bouman te Helpman en J.O. Hoenderken te Noordlaren; 2e prijzen de heeren A. van Hemmen te Dilcht en J.O. Hoenderken, terwijl de heer C. Bolhuis te Haren, een gratificatie werd toegekend.

Grietje trouwt op zaterdag 16 mei 1857 te Haren op 24-jarige leeftijd met de 29-jarige Jan Veldman, zoon van Jan Veldman en Lucretia Sissingh. Jan, landbouwer, wonende te Haren, aldaar (Wijk C Onnen 8) en aldaar (Wijk C Onnen 18), is geboren op zondag 10 februari 1828 te Onnen (Wijk C Onnen 8), is als geboren aangegeven op dinsdag 12 februari 1828 te Haren (aangever geboorte was Jan Veldman; getuigen aangifte geboorte waren Lucas Abels Brink en Hinderk Hinderks van der Es), is overleden op vrijdag 19 februari 1886 te Noordlaren. Jan werd 58 jaar en 9 dagen.

2 **Hinderkien Bolhuis**, wonende te Haren, is geboren op zaterdag 24 augustus 1833 te Essen (Wijk F Essen 8), is als geboren aangegeven op dinsdag 27 augustus 1833 te Haren (aangever geboorte was Geert Bolhuis; getuigen aangifte geboorte waren Jan Pieters en Berend Hendriks), is overleden op vrijdag 4 mei 1838 te Essen, is als overleden aangegeven op zaterdag 5 mei 1838 te Haren (aangever overlijden was Geert Bolhuis); getuige aangifte overlijden was Berend Hendriks). Hinderkien werd 4 jaar, 8 maanden en 10 dagen.

3 **Popke Bolhuis**, wonende te Haren (Wijk F Essen 14), aldaar (Wijk F Essen 13) en aldaar, is geboren op zondag 20 december 1835 te Essen, is als geboren aangegeven op woensdag 23 december 1835 te Haren (aangever geboorte was Geert Bolhuis); getuigen aangifte geboorte waren Pieter Jans van Norg en Lubertus van Oosten), wonende Wijk F Essen 13 aldaar, is overleden op maandag 9 september 1861 te Essen. Popke werd 25 jaar, 8 maanden en 20 dagen.

4 **Willem Bolhuis**, landbouwer, wonende te Haren (Wijk F Essen 14) en aldaar (Wijk F Essen 13), is geboren op zondag 13 mei 1838 te Essen, is als geboren aangegeven op maandag 14 mei 1838 te Haren (aangever geboorte was Geert Bolhuis); getuigen aangifte geboorte waren Berend Hendriks en Lubertus van Oosten), is overleden op dinsdag 21 september 1909 te Onnen. Willem werd 71 jaar, 4 maanden en 8 dagen.

Raadslid van de gemeente Haren van 1895 tot 1907.

Willem trouwt op zaterdag 25 maart 1876 te Haren op 37-jarige leeftijd met de 35-jarige Henderika Veldman, dochter van Gerrit Veldman en Engelina Breeman. Henderika is geboren op donderdag 18 februari 1841 te Onnen, is overleden op vrijdag 24 januari 1919 aldaar. Henderika werd 77 jaar, 11 maanden en 6 dagen.

Geert trouwt op maandag 9 mei 1842 te Haren op 33-jarige leeftijd (2) met de 24-jarige **Grietien Hemmes**, dochter van Geert Hemmes en Geesje Jans Wilphorst. Grietien, wonende te Haren, is geboren op zaterdag 11 oktober 1817 te Noorderhoogebrug, is overleden op donderdag 8 januari 1891 te Haren. Grietien werd 73 jaar, 2 maanden en 28 dagen.

Nieuwsblad van het Noorden, 25 december 1891

Op zaterdag 16 januari 1892, des avonds om 6 uur, ten huize van den heer R. Abels, te Haren, zal ten verzoeken van den erven mejuffrouw de wed. den heer G. Bolhuis, publiek worden verkocht:

- a. Een behuizing met erf, benevens bouw- en weiland, alles staande en gelegen te Essen, gemeente Haren, samen groot 4 ha, 56 a., 80 ca.
  - b. Een perceel uitmuntend bouwland, zeer gunstig gelegen midden in het dorp Haren aan den Rijksstraatweg en zeer geschikt voor bouwterrein, groot 1 ha, 53 ca.
  - c. twee zitplaatsen of $\frac{1}{4}$ gedeelte in 2 banken op het koor in de Nederl. Herv. Kerk te Haren
  - d. vier graven op de oude begraafplaats te Haren, nos. 5, 6, 7 en 8, 2e afd. 8e rij.
- S. Lohman, notaris

Nieuwsblad van het Noorden, 20 januari 1892

(In deze publicatie wordt verslag gedaan van de verkoping op basis van de advertentie dd 25 december 1891).

Haren, 18 jan. Ten overstaan van den heer S. Lohman, notaris te Haren, had op zaterdag 16 januari, des avonds te zes uur, ten huize van R. Abels te Haren en ten verzoeken van de erven van mejuffrouw de wed. den heer G. Bolhuis, de publieke verkoping plaats van:

- a. Eene behuizing met erf, benevens bouw- en weiland, alles staande en gelegen te Essen, groot 4 ha, 56 a., 80 ca. Kooper: den heer W. Bolhuis te Onnen voor f. 6.750,-.
- b. Een perceel bouwland gelegen midden in het dorp Haren, groot 1 ha. 53 ca. Kooper: den heer R. Abels voor f. 4.700,-.
- c. Zitplaatsen in het koor in de Ned. Herv. Kerk te Haren. Koopers: H. Bolhuis, Haren voor f. 180,-, J. Wolters voor f. 200,- en Pauwels voor f. 215,-.
- d. Graven op de oude begraafplaats te Haren. Kooper de heer G.H. Bolhuis te Euvelgunne voor f. 30,- en f. 32,-.

Van Geert en Grietien Hemmes zijn zeven kinderen bekend:

- 5 **Geessien Bolhuis**, wonende te Haren en aldaar (Wijk F Essen 13), is geboren op donderdag 2 februari 1843 te Essen (Wijk F Essen 14), is overleden op dinsdag 2 maart 1926 te Groningen. Geessien werd 83 jaar en 1 maand.

Geessien trouwt op zaterdag 29 april 1871 te Haren op 28-jarige leeftijd met de 34-jarige Jan Gerrit Mulder, zoon van Gerrit Pieters Mulder en Grietje Jans de Vries. Jan, houtkoper, is geboren op zaterdag 22 april 1837 te Gideon, is overleden op dinsdag 11 augustus 1903 te Groningen. Jan werd 66 jaar, 3 maanden en 20 dagen.

- 6 **Geert Hemmes Bolhuis**, wonende te Haren en aldaar (Wijk F Essen 13), is geboren op dinsdag 18 maart 1845 te Essen (Wijk F Essen 14), is overleden op vrijdag 19 april 1912 te Groningen. Geert werd 67 jaar, 1 maand en 1 dag.

Raadslid van de gemeente Haren van 1907 tot 1912.

Brief 20 december 1854 aan G. Bolhuis te Essen en aan de weduwe van Willem Alberts Smit

Bij missive van den Commissaris des Konings in de provincie Groningen dd 12 december 1854, nr 28, in voldoening aan het verzoek van de Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken namens den Koning van den 8 dezer, nr 168 (7e afdeling) ben ik uitgenoodigd om aan de personen, vermeld op de deswege door Zijne Excellentie toegezonden lijst, die zich tot de Regering hebben gewend, om toepassing te verlangen op één hunner aangewezen kinderen van de bepalingen der wet van 29 Nivose, 13e jaar, schriftelijk te kennen te geven:

“dat hunne aanvragen gegrond bevonden zijn en dat mitsdien daaraan van regeringswege het vereischte gevolg zal worden gegeven door het verstrekken aan de belanghebbenden eener uitkeering ten beloope eener som van twee honderd vijftig gulden (f.250,-), 's jaars, gedurende vier jaren, te rekenen van het tijdstip op welke de aanspraak op het genot der toepassing van de bepalingen der wet zal in gaan of tot het vroeger overlijden van het aangewezen kind en zulks in de plaats der opvoeding bij die wet bedoeld”.

Voorts heb ik naar aanleiding van het daaromtrent door Zijne Excellentie uitgedrukt verlangen, de eer te kennen te geven:

1. dat het hen vrij staat, om wanneer een jaar zal zijn verstreken na den dag op welchen de aangewezen kinderen den vollen leeftijd van tien jaren zullen hebben bereikt, bij mij eene attestatie de vita te doen opmaken, ten bewijze, dat de aangewezen zoon werkelijk tijdens het verstrijken van dat jaar nog in leven was, en dat deze inzending later drie malen, telkens een jaar na de vorige maal zal kunnen herhaald worden. Ten aanzien van de aangewezen kinderen, die

inmiddels mogten zijn of komen te overlijden kan het bewijs daarvan worden ingezonden.
2. dat zoo lang die attestatie de vita of dat bewijs van overlijden niet bij Zijne Excellentie zal zijn ontvangen, niet kan worden over gegaan tot het doen uitbetalen der voorschreven uitkering.
[de uitkeringen zijn aangevraagd voor Geert Hemmes Bolhuis, geboren 18 maart 1845 en overleden 19 april 1912 en Hindrik Smit, geboren 30 september 1845 en overleden 27 april 1922]
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 121)

Brief 19 maart 1856 aan de Commissaris des Konings

In voldoening aan uw missive van 12 december 1854 nr 28, betrekkelijk de toepassing van de bepalingen der wet van 29 Nivose, XIII jaar, ten behoeven van Geert Bolhuis, alhier, heb ik de eer bij dezen de attestatie de vita te zenden, teneinde aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te worden opgezonden.
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 123)

Het nieuws van den dag: kleine courant, 20 november 1890

Vanwege het Genootschap van Nijverheid in Groningen is te Haren eene welgeslaagde tentoonstelling van stieren en vaarzen gehouden. Voor de stieren zijn bekroond: L. Mulder, te Glimmen, mej. De Wed. J. Hemmes te Essen en G. Bolhuis, te Haren.
Voor de twentervaarzen J. Wolters te Haren en A.N. Sijdenborg te Haren; voor de entervaarzen H. Brink te Haren en E. van Hemmen te Dilcht.

Prov. Drentsche en Asser Courant, 13 juli 1891

Op de vergadering van de kiesvereniging Eendracht te Haren, den 9den dezer gehouden, werd na bespreking gestemd over de volgende zes heeren, die op het grostal van voorloopige kandidaten voor den gemeenteraad voorkwamen: O.J. Quintus, J.O. Hoenderken, W. Hoenderken, R. Koops, J.R. Hoenderken en G. Hemmes Bolhuis. Als kandidaten werden gesteld de volgende vier heeren: O.J. Quintus, J.O. Hoenderken, R. Koops en J.R. Hoenderken, waarvan beide eerstgenoemden met algemeene stemmen.

Geert trouwt op maandag 11 april 1881 te Zuidlaren op 36-jarige leeftijd met de 30-jarige Lammechien Karsten, dochter van Egbert Karsten en Jeichien Braams. Lammechien is geboren op vrijdag 11 april 1851 te Zuidlaren, is overleden op dinsdag 18 februari 1936 te Westerbroek. Lammechien werd 84 jaar, 10 maanden en 7 dagen.

- 7 **Aaltien Bolhuis**, wonende te Haren en aldaar (Wijk F Essen 13), is geboren op vrijdag 11 december 1846 te Essen (Wijk F Essen 14), is overleden op zondag 13 januari 1878 te Avereest. Aaltien werd 31 jaar, 1 maand en 2 dagen.

Is zelf de helft van een tweeling en overlijdt bij de geboorte van een eigen tweeling.

Aaltien trouwt op donderdag 12 april 1877 te Haren op 30-jarige leeftijd met de 24-jarige Roelof Brink. Roelof, vervener, is geboren op maandag 11 oktober 1852 te Avereest, is overleden op zaterdag 11 mei 1907 te Assen. Roelof werd 54 jaar en 7 maanden.

Roelof was later gehuwd (2) met Hinderika Bolhuis.

- 8 **Hinderika Bolhuis**, wonende te Haren, aldaar (Wijk F Essen 13) en aldaar (Wijk F Essen 16), is geboren op vrijdag 11 december 1846 te Essen (Wijk F Essen 14), is overleden op donderdag 1 augustus 1912. Hinderika werd 65 jaar, 7 maanden en 21 dagen.

Hinderika trouwt op zaterdag 13 november 1880 te Haren op 33-jarige leeftijd met de 28-jarige Roelof Brink (zie 7).

- 9 **Hemme Bolhuis**, wonende te Haren, aldaar (Wijk F Essen 13), aldaar (Wijk F Essen 16) en aldaar (Wijk F Essen 18), is geboren op maandag 4 september 1848 te Essen (Wijk F Essen 14), is overleden op woensdag 20 april 1927 te Groningen. Hemme werd 78 jaar, 7 maanden en 16 dagen.

Het nieuws van de dag: kleine courant, 7 april 1891

HEERENBEHUIZING - HAREN

Te huur tegen 1 mei e.k., eene royale Heerenbehuizing met 4 ruime kamers, benevens keuken, schuur, stalling en verdere gerieflijkheden, met fraai uitzicht, grooten aangelegde tuin, zeer gunstig staande en gelegen midden in het dorp Haren, tegenover de kerk, op een uur afstand van Groningen. Te bevragen bij H. Bolhuis, te Essen, en ten kantore van den ondergeteekende, S. Lohman, notaris te Haren.

Nieuwsblad van het Noorden, 23 november 1892

Haren, 20 Nov. Gisteren hield de afdeeling Haren van 't Genootschap van Nijverheid in de Provincie Groningen hare laatste stierenkeuring. De prijs werd toegekend aan den zwartblaarden stier van den heer Hoiting, te Noordlaren, en de premie aan den zwartbonten stier van den heer Hemmo Bolhuis, te Haren.

Hemme trouwt op woensdag 9 mei 1883 te Zuidlaren op 34-jarige leeftijd met de 29-jarige Geertje Karsten, dochter van Egbert Karsten en Jeichien Braams. Geertje, wonende te Haren (Wijk F Essen 16) en aldaar (Wijk F Essen 18), is geboren op zaterdag 25 maart 1854 te Zuidlaren, is overleden op donderdag 5 december 1940 te Haren. Geertje werd 86 jaar, 8 maanden en 10 dagen.

- 10 **Janna Bolhuis**, wonende te Haren, aldaar (Wijk F Essen 13) en aldaar (Wijk D Klaverblad 22), is geboren op maandag 18 september 1854 te Essen (Wijk F Essen 13), is overleden op woensdag 5 februari 1896 te Hemmen. Janna werd 41 jaar, 4 maanden en 18 dagen.

Janna trouwt op zaterdag 18 mei 1878 te Haren op 23-jarige leeftijd met de 29-jarige Jan Wolters, zoon van Jan Wolters en Annechien Hindriks. Jan, landbouwer, wonende te Haren, aldaar (Wijk D Dilgt 11) en aldaar (Wijk D Klaverblad 22), is geboren op zaterdag 17 februari 1849 te Groningen, is overleden op maandag 24 december 1917 aldaar. Jan werd 68 jaar, 10 maanden en 7 dagen.

Landbouwer op de boerderij "De Wolf".

Het nieuws van den dag: kleine courant, 20 november 1890

Vanwege het Genootschap van Nijverheid in Groningen is te Haren eene welgeslaagde tentoonstelling van stieren en vaarzen gehouden. Voor de stieren zijn bekroond: L. Mulder, te Glimmen, mej. De Wed. J. Hemmes te Essen en G. Bolhuis, te Haren.

Voor de twentervaarzen J. Wolters te Haren en A.N. Sijdenborg te Haren; voor de entervaarzen H. Brink te Haren en E. van Hemmen te Dilcht.

Nieuwsblad van het Noorden, 11 oktober 1891

Haren, 9 oct. Ten bewijze dat de landbouwers in de gemeente Haren zich nogal toeleggen op den aankoop van beste paarden en vooral op jonge Tabors, dient dat bij de jl. te Groningen gehouden keuring van jonge Tabors, waarvoor zich van heine en verre 37 exemplaren hadden aangegeven,

van de 6 uitgelofde prijzen, 4 ten deel vielen aan de gemeente Haren als: J. Wolters voor een veulen 1e prijs, S.P. Bolhuis, idem 2e prijs, mej. de wed. J. Hemmes, idem 3e prijs. Mej. de wed. H. van Hemmen voor een enterpaard 3e prijs, terwijl voor de enters de 1e prijs verkreeg de heer Vinkers van Westerlee, hetwelk door genoemden heer als enter was aangekocht van de heer J.O. Hoenderken te Noordlaren, gem. Haren. En de 2e prijs door den heer Bindervoet te Zuidhorn, aangekocht van den heer J. Wolters te Haren. Zeker niet een te versmiden pluimpje voor de paardenfokkers in de gemeente Haren.

Nieuwsblad van het Noorden, 14 april 1896

Op donderdag 23 april 1896, des voordemiddags te 9 uur precies, zullen ten verzoeke van en aan de boerenplaats bewoond door de heer J. Wolters, aan den straatweg te Haren, publiek worden verkocht: 20 stuks uitmuntend hoornvee, w.o. nieuwmelkte, kalf- vroegmelkte en guste vaarzen, 3 kalveren, 3 paarden, als 1 10-jarige veulmerrie, gedekt door Russel, stal Union, 1 5-jarige zwart merriepaard, mak bereden in alle tuigen, 1 2-jarige zwarte merrie, 2 vette varkens, 3 biggen, 3 schapen, etc.

Jan was later gehuwd (2) met Hillechien Arends.

- 11 **Cornelia Bolhuis**, wonende te Haren en aldaar (Wijk F Essen 13), is geboren op donderdag 31 juli 1856 te Essen (Wijk F Essen 13), is overleden op zaterdag 11 oktober 1919 te Groningen. Cornelia werd 63 jaar, 2 maanden en 10 dagen.

Cornelia trouwt op zaterdag 8 mei 1880 te Haren op 23-jarige leeftijd met de 29-jarige Gerrit van Bruggen, zoon van Haijo van Bruggen en Geessien Pieters Mulder. Gerrit, houthandelaar, is geboren op maandag 14 april 1851 te Helpman, is overleden op zondag 9 maart 1884 aldaar. Gerrit werd 32 jaar, 10 maanden en 24 dagen.

Woont in 1882 in het gebied dat in 1884 van de gemeente Haren is overgegaan naar de gemeente Groningen.

Bijlage 4: Gezinsstaat van Willem Alberts Smit (1794-1848)

Willem Alberts Smit, zoon van Albert Hendriks Smit en Anna Willems Olthof, wonende te Haren (Wijk B Haren 16A) en aldaar (Wijk B Haren 16E), is geboren te Eelde, is gedoopt op maandag 9 juni 1794 aldaar, is overleden op zaterdag 25 maart 1848 te Haren. Willem werd 53 jaar, 9 maanden en 16 dagen.

Willem trouwt op woensdag 13 juni 1827 te Eelde op 33-jarige leeftijd met de 21-jarige **Aaltien Roelfs Smid**, dochter van Roelf Hinderks Smid en Annegien Hendriks Adolfs. Aaltien, wonende te Haren (Wijk B Haren 16A) en aldaar (Wijk B Haren 16E), is geboren aldaar, is gedoopt op zondag 23 februari 1806 aldaar, is overleden op zaterdag 6 april 1889 aldaar. Aaltien werd 83 jaar, 1 maand en 14 dagen.

Woonde in 1830 op het adres Haren Wijk B Nr 16A samen met zijn vrouw, dochter Anna en de smidsknecht Jan Adolfs Kramer uit Norg.

Brief van Willem Alberts Smit (ongedateerd; vermoedelijk van eind 1828 of begin 1829)

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen, Willem Alberts Smit, van beroep smid, woonachtig te Eelde, prov. Drenthe, dat hij door huur bezitter/gebruiker is geworden van de behuizing gemerkt letter A nr 3, aan de westzijde van de Straat te Haren.

Dat hij suppliant met mei 1829 in gemelde behuizing zijn beroep verlangt uit te oefenen en alzoo genoodzaakt zal zijn dat gebouw tot eene grofsmederij in te rigten, hetwelk echter, overeenkomstig Zijne Majesteits Besluit van den 31 januari 1824, niet zal mogen plaats hebben, dan na bekomene autorisatie van het plaatselijk bestuur.

Dientengevolge is het, dat suppliant zich tot u wendt met kennisgeving, dat hij een gedeelte van het voormelde gebouw tot eene smederij zoodanig zal kunnen inrigten door genoegzame voorzorgen voor hinderlijkheid, nadeel en gevaar, dat het in alles aan art. 6 van opgemeld Koninklijk Besluit zal kunnen beantwoorden.

Weshalve suppliant u nederig verzoekt dat het u behage, suppliant goedgunstig de vrijheid te verlenen, tot het doen oprigten eener grofsmederij in de door hem aangehuurde behuizing voorgemeld, tot uitoefening van deszelfs beroep.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 61)

Besluit plaatselijk bestuur van Haren, februari 1829

Gelezen het verzoek van Willem Alberts Smid, thans woonachtig te Eelde, tot de verlening van de vereischte toestemming voor het oprichten van een grofsmederij aan de westzijde van de Straat op het perceel getekend A nr 3.

Gelet op het proces verbaal opgemaakt den 7 januari 1829 op grond van art. 4 van Zijne Majesteits besluit dd 31 januari 1824, rakende de vergunningen ter oprigting van sommige fabryken en trafyken, houdende dat proces verbaal de beleide informatie de commodo et in commodo, in welke de bewoners der huizen, naast deze waar de bedoelde grofsmederij zoude worden opgericht, in hunne belangen zijn gehoord.

En in aanmerking hebbende genomen, dat de bewoners der voorschrevene huizen, alle zonder onderscheid, grote bedenkingen hebben ingebracht tegen het verlenen van de gevraagde vergunning, voornamelijk uit hoofde van het gevaar van brand, waaraan hun woningen ontwijfelbaar zouden worden bloot gesteld, vooral ook daarom, omdat de behuizing, waarin de gemelde grofsmederij zou worden opgericht, niet op zichzelf staat, maar met de behuizingen van de belanghebbenden wederzijds is verbonden en zelfs onder hetzelfde dak is begrepen.

Overwegende, dat deze bedenkingen alleszins gegrond voorkomen, en dat het bedoelde gevaar van brand niet wel zal kunnen worden weg genomen, ook niet via het verlenen van een voorwaardelijke toestemming.

Heeft goed gevonden en verstaan aan den adressant te kennen te geven, dat het plaatselijk bestuur geen termen heeft gevonden om de gevraagde toestemming te verlenen.
(archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 62)

Brief eind februari 1829 van Willem Alberts Smit

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen Willem Smit, van beroep smit, thans woonachtig te Eelde, provincie Drenthe, dat hij door de teleurstelling in zijn vorig aan u gedaan verzoek, thans door aankoop eigenaar geworden is van een stuk grond toebehoord hebbende aan Pieter Pieters, zijnde de plaatse van de oude cichoreifabriek aan de straat te Haren, bepaaldelijk aan de noordzijde van de invaart, weshalve suppliant zich nu andermaal tot u richt en te kennen geeft, dat hij op de voornoemde plaats eene grofsmederij wenscht op te rigten, met vriendelijk en nederig verzoek, hem, suppliant als nu de behoorlijke vrijheid te verlenen tot het daarstellen van de gemelde smederij tot uitoefening van deszelf beroep.

Beslissing 27 februari 1829: het verzoek wordt geaccordeerd, mits zich houdende aan alle bepalingen welke voorgeschreven zijn bij het door den raad dezer gemeente gearresteerd brandreglement en verder bij alle reglementen en wetten welke betrekkelijk deze materie sisteren en nog mogten gearresteerd worden.

(archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 62)

Brief 6 april 1847 van de gouverneur aan de burgemeesters en assessoren in de provincie

Ten vervolge op mijn missive van den 12 dezer geef ik u thans berigt, dat de Heer Minister van Binnenlandsche Zaken, teneinde zich bepaaldelijk te kunnen verzekeren, of en in hoeverre de onderscheidene aanvragen van ouders of voogden van zeven kinderen, om de toepassing der wet van 29 Nivose XIIIe jaar, voor één derzelve te erlangen, werkelijk in de termen dier wet vallen, die aanvragen met uitzondering van degenen, welke voorshands gebleken zijn voor eene afzonderlijke behandeling vatbaar te zijn, voor zoo veel de belanghebbenden in deze provincie woonachtig zijn, aan mij heeft doen toekomen, vergezeld van eenen modelstaat, naar welke zijne excellentie verlangt, dat de te geven rensignementen zullen worden opgemaakt.

Van dezen modelstaat heb ik het vereischte getal afdrukken doen vervaardigen, en zende u daarvan een tweetal hiernevens, de eene voorzien van eenige door de Heer Minister gegevene bemerkingen en de andere in blanco.

Tevens zende ik u hiernevens de mij door den Heer Minister toegezondene aanvragen voor zoo verre de belanghebbenden in uwe gemeente woonachtig zijn en zulks ten getale van twee [voor iedere gemeente is het exacte aantal ingevuld] en ik verzoek u om met betrekking tot de hiernevens gaande aanvraag, dien staat in blanco, met de meeste nauwgezetheid te doen invullen en denzelve daarna, behoorlijk door u ondertekend aan mij terug te zenden.

Bij den staat welken ik aldus ingevuld van u zal tegemoet zien, zal ik de nevensgaande aanvragen in de bijlagen, voor zooverre die daarbij aanwezig zijn, van u terug verwachten, vergezeld van de aan den voet van den modelstaat vermelde verklaring, tot staving van hetgeen in de zesde kolom zal zijn ingevuld.

Indien onder de bijlagen der aanvragen reeds voorhanden zijn de stukken of een gedeelte der stukken van welke aan den voet des modelstaats melding is gemaakt, alsdan zal in de kolom van aanmerkingen daarnaar kunnen worden verwezen.

Voor zoo veel die stukken mogten strekken tot staving van het ingevulde in de zesde kolom, zal echter vooraf nauwkeurig moeten worden nagegaan of dezelve volledig beantwoorden aan hetgeen daaromtrent aan den voet van den staat is opgemerkt. Zoo dit het geval niet is, zullen dezelve door nieuwe, volledig daarmee overeenstemmende verklaringen, vervangen moeten worden.

Eindelijk moet ik u nog te kennen geven, dat ik door den Heer Minister van Binnenlandsche Zaken uitdrukkelijk ben uitgenoodigd geworden om u met den meesten aandrang aan te bevelen, om bij het opmaken en invullen van nevensgaanden staat op uwe verantwoordelijkheid, met de meeste zorg en nauwkeurigheid en volledigheid te werk te doen gaan, en daarbij bepaaldelijk acht te geven op hetgeen aan den voet des modelstaats is opgemerkt.

Ingevulde staat:

Volgnummer 1

Tweede kolom: Geert Bolhuis, landbouwer, geboren te Essen, wonende te Essen

Derde kolom: Het verzoek is bij insinuatie gedaan aan de gouverneur op 11 maart 1847

Vierde kolom: Het laatste kind is geboren op 12 december 1846. Dat kind was tijdens deszelfs geboorte het zevende in leven zijnde kind van de vader. De vader is twee keer gehuwd, uit zijn eerste huwelijk heeft hij drie kinderen en uit zijn tweede huwelijk vier kinderen.

Vijfde kolom: De toepassing der wet van den 29 Nivose, 13e jaar, wordt gevraagd voor Geert Hemmes Bolhuis, geboren 18 maart 1845.

Zesde kolom: Op den datum der aanvraag waren er werkelijk niet meer en niet minder dan zeven kinderen van de vader in leven.

Zevende kolom: Alle kinderen zijn in een wettig huwelijk verwekt.

Achtste kolom: De huwelijken waaruit de kinderen zijn geboren zijn voltrokken in de gemeente Haren op 19 mei 1831 en 9 mei 1842.

Volgnummer 2

Tweede kolom: Willem Alberts Smid, ijzersmid, geboren te Eelde, wonende te Essen

Derde kolom: Het verzoek is bij insinuatie gedaan aan de gouverneur op 16 maart 1847

Vierde kolom: Het laatste kind is geboren op 13 januari 1847. Dat kind was tijdens deszelfs geboorte het zevende in leven zijnde kind van de vader.

Vijfde kolom: De toepassing der wet van den 29 Nivose, 13e jaar, wordt gevraagd voor Hindrik Smid, geboren 30 september 1845.

Zesde kolom: Op den datum der aanvraag waren er werkelijk niet meer en niet minder dan zeven kinderen van de vader in leven.

Zevende kolom: Alle kinderen zijn in een wettig huwelijk verwekt.

Achtste kolom: Het huwelijk waaruit de kinderen zijn geboren is voltrokken in de gemeente Eelde op 13 juni 1827.

Aantekening

De burgemeester der gemeente Haren verklaart bij deze, dat hij zich door persoonlijke inzage in den registers van den burgerlijken stand zijner gemeente en van de door den belanghebbenden aan hem overgelegde extracten uit de registers van een andere gemeente heeft overtuigd van de juistheid van hetgeen in de kolommen 2, 4, 5, 7 en 8 is vermeld.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 80)

Boedelverdeling 1852

Als emeritus predikant Casper Brouwer op 21 juni 1850 kinderloos overlijdt, komt de erfenis toe aan de kinderen van zijn tante Fennechien Hindriks Brouwer. Deze erfgenamen verkopen de onroerende goederen.

Provinciale Drentsche en Asser Courant, 20 november 1852

IN NAAM DES KONINGS

Op maandag den twintigsten december 1852, des voormiddags te 10 uren, zullen ter terechtzitting van de Arrondissements Regtbank Assen, in het Paleis van Justitie, aldaar, aan de meestbiedenden of hoogst afmijnenden worden verkocht:

1. Een huis staande en gelegen te Gieten, etc.
etc.

Ten verzoeken van

- Jantje Adolfs, weduwe Hendrik Sluurman, zonder beroep, wonende te Haren;

- Lucas Adolfs, van beroep landbouwer, wonende te Middelhorst onder Haren;

- Jannes Horst, zonder beroep, wonende te Middelhorst, voornoemd, als voogd over Hendrik Vedder Horst en Hinderikus Horst, minderjarige kinderen door Wicher Horst bij wijlen zijne overledene echtgenoot Henderika Vedder in echte verwekt;

- Fennechien Smit en Jan de Vries, ehelieden, van beroep herbergiers, wonende te Haardermolen, de vrouw door haren man geautoriseerd en geadsisteerd;

- Aaltje Smit, weduwe van Willem Alberts Smit, de ijzersmederij uitoefenende en wonende te Haren.

Brief eind juni [ongedateerd] van J. Kloek

Aan het gemeentebestuur van Haren wordt door den ondergetekende J. Kloek, smit knegt te Haren verzocht om uit te [oefenen] een grofsmederij ten huize van C. Mijdendorp te Haren aan de oostzijde van de staat.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 84).

Proces verbaal 3 juli 1851

Heden 3 juli 1851 compareerden als daartoe geroepen voor ons, burgemeester der gemeente Haren, de personen:

1. Jan Geerts Mulder, oud 58 jaren, korenmolenaar van beroep, wonende te Haren in de behuizing letter B nr 23;

2. Aaltje Smit, weduwe wijlen Willem Alberts Smit, oud 44 jaren, het bedrijf eener ijzersmederij ten haren huis uitoefende, te Haren in de behuizing letter B nr 26;

Beide als naaste bewoners der huizen ter weerszijden der behuizing van Cornelis Mijdendorp, letter B nr 25, in welke deszelfs schoonzoon Jan Kloek eene ijzersmederij wenscht op te rigten.

En na comparanten daarvan mededeling te hebben gedaan, hebben wij hun gevraagd of er bij hen ook bezwaren of bedenkingen tegen het verzoek en verlangen van den adressant Jan Kloek bestaan. Waarop de eerste comparant verklaarde.

Dat hij zeer tegen de oprigting eener smederij in de nabijheid van zijn molen is, uit hoofde van het gevaar voor brand door het stuiven van gloeiende vonken uit den schoorsteenpijp, 't welk comparant meermalen heeft opgemerkt, dat bij sterk stoken plaats heeft.

De tweede comparante antwoordde, dat zij ongaarne zoude zien, dat er nog eene smederij te Haren en wel zoo onmiddellijk in hare nabijheid wierde opgerigt, daar toch iets altoos nadeelig op haar bestaan moest inwerken en zij weduwe zijnde met een groot gezin en kinderen in wier onderhoud zij door jongheid als anderszins moet voorzien het hare zeer noodig is.

Voorts verklaarde nog de eerste comparant, dat de door J. Kloet verlangd wordende smederij, zal worden opgerigt in het noordelijk deel der behuizing van C. Mijdendorp en dus onmiddellijk aan den invaart naar den molen comparant. Iets, waardoor hij vreescht, dat gevaarlijk is voor het schrikken der paarden, en ongelukken kan veroorzaken.

Aldus verklaarden comparanten, en hebben wij daarvan dit proces verbaal de commodo et in commodo op den eed bij de aanvaarding onzer bediening opgemaakt en 't welk na voorlezing door de comparanten nevens ons is vertekend.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 84).

Besluit BenW 9 juli 1851

Gelezen hebbende een adres van Jan Kloek, van beroep smid, wonende te Haren, daarbij vergunning verzoekend tot de oprigting eener grofsmederij ten huize van Cornelis Mijdendorp broodbakker te Haren.

Gelet op art. 3 en volgende der wet van 31 januari 1824 (Staatsblad 19).

Gelet op het Reglement ter voorkoming en blussching van brand binnen deze gemeente, gepubliceerd den 2 maart 1824, zoomede op de bepalingen vervat in de keur op de timmeringen in het openbaar, gepubliceerd den 15 oktober 1847.

Gezien het proces verbaal de commodo et in commodo, door den heer burgemeester der gemeente den 3 juli 1851 opgemaakt, en waarbij de naaste burenen ter wederzijden van C. Mijdendorp in hunne belangen zijn gehoord.

Overwegende, dat de bezwaren door de geburen ingebracht niet van dien aard zijn, dat aan den adressant zijn verlangen zoude kunnen worden ontzegd.

In aanmerking nemende, dat ten westen voor de behuizing van Cornelis Mijdendorp geene genoegzame ruimte is tot plaatsing of berging van goederen, evenmin geene geschikte plaats tot verrigting van eenige werkzaamheden der smederij betreffende.

Nader gelet op art. 6 der wet van 31 januari 1824 (Staatsblad 19)

Is goedgevonden

Den adressant de oprigting eener grofsmederij te noorden in de behuizing van Cornelis Mijdendorp, letter B nr ... te Haren, voorwaardelijk te vergunning en wel onder de volgende bepalingen:

1. dat er geene goederen of voorwerpdoor den adressant te maken of te herstellen zullen worden gezet of geborgen ten westen voor de behuizing der op te rigten smederij;
2. dat de adressant mede op de plaats onder sub 1. Vermeld geen beroepsbezigheden aan voorwerpen zal mogen uitoefenen;
3. dat tot berging van voorwerpen buitens huis zoo mede tot het verrigten van werkzaamheden buitens huis moet worden gebruik gemaakt van de ruimte te zuiden der behuizing van C. Mijdendorp of wel ten oosten achter dier behuizinge naar verkiezing van den adressant;
4. dat indien adressant nalatig mocht blijven in het getrouw opvolgen der bepalingen onder sub 1, 2 en 3 gegeven of wel daarvan zijdelings mogt afwijken, de vergunning dor ons zal worden ingetrokken en het voortzetten dier smederij dadelijk zal moeten ophouden.
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 84).

Brief 20 december 1854 aan G. Bolhuis te Essen en aan de weduwe van Willem Alberts Smit

Bij missive van den Commissaris des Konings in de provincie Groningen dd 12 december 1854, nr 28, in voldoening aan het verzoek van de Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken namens den Koning van den 8 dezer, nr 168 (7e afdeling) ben ik uitgenoodigd om aan de personen, vermeld op de deswege door Zijne Excellentie toegezonden lijst, die zich tot de Regering hebben gewend, om toepassing te verlangen op één hunner aangewezen kinderen van de bepalingen der wet van 29 Nivose, 13e jaar, schriftelijk te kennen te geven:

"dat hunne aanvragen gegrond bevonden zijn en dat mitsdien daaraan van regeringswege het vereischte gevolg zal worden gegeven door het verstrekken aan de belanghebbenden eener uitkeering ten beloope eener som van twee honderd vijftig gulden (f.250,-), 's jaars, gedurende vier jaren, te rekenen van het tijdstip op welke de aanspraak op het genot der toepassing van de bepalingen der wet zal in gaan of tot het vroeger overlijden van het aangewezen kind en zulks in de plaats der opvoeding bij die wet bedoeld".

Voorts heb ik naar aanleiding van het daaromtrent door Zijne Excellentie uitgedrukt verlangen, de eer te kennen te geven:

1. dat het hen vrij staat, om wanneer een jaar zal zijn verstreken na den dag op welchen de aangewezen kinderen den vollen leeftijd van tien jaren zullen hebben bereikt, bij mij eene attestatie de vita te doen opmaken, ten bewijze, dat de aangewezen zoon werkelijk tijdens het verstrijken van dat jaar nog in leven was, en dat deze inzending later drie malen, telkens een jaar na de vorige maal zal kunnen herhaald worden. Ten aanzien van de aangewezen kinderen, die inmiddels mogten zijn of komen te overlijden kan het bewijs daarvan worden ingezonden.
2. dat zoo lang die attestatie de vita of dat bewijs van overlijden niet bij Zijne Excellentie zal zijn ontvangen, niet kan worden over gegaan tot het doen uitbetalen der voorschreven uitkering.
[de uitkeringen zijn aangevraagd voor Geert Hemmes Bolhuis, geboren 18 maart 1845 en overleden 19 april 1912 en Hindrik Smit, geboren 30 september 1845 en overleden 27 april 1922]
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 121)

Brief 13 oktober 1856 aan de Commissaris des Konings

Naar aanleiding van uw missive dd 12 december 1854 nr 28, betreffende de toepassing der wet van 29 Nivose, XIII jaar, ten behoeve van Hindrik Smit, alhier, heb ik de eer bij dezen de vereischte attestatie de vita te zenden, teneinde aan den Minister van Binnenlandsche Zaken te worden opgezonden. Voor de legalisatie der handtekening voeg ik hierbij f.0,60.
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 123)

Brief 3 september 1857 aan de Commissaris des Konings

Bij dezen geef ik mij de eer u te doen toekomen eene att. de vita van H. Smit voor de toepassing der

wet van 29 Nivose, XIII jaar, benevens f.0,60 voor de leges gelden.
(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 124)

Van Willem en Aaltien zijn negen kinderen bekend:

- 1 **Anna Smit**, wonende te Haren (Wijk B Haren 16A), aldaar (Wijk B Haren 16E) en aldaar (Wijk C Onnen 47), is geboren op maandag 8 september 1828 te Eelde, is overleden op vrijdag 2 september 1859 te Paterswolde. Anna werd 30 jaar, 11 maanden en 25 dagen.

Anna trouwt op woensdag 15 maart 1854 te Haren op 25-jarige leeftijd met de 24-jarige Arnoldus Martinus van Wijk. Arnoldus, bakkersknecht, wonende te Haren (Wijk C Onnen 47), is geboren op zondag 29 november 1829 te Roden, is overleden op zaterdag 2 mei 1908 te Paterswolde. Arnoldus werd 78 jaar, 5 maanden en 3 dagen.

Akte 23 mei 1854

Jacob Harms [Jacob Jans], landbouwer te Onnen, verkoopt aan Martinus van Wijk [ook vermeld als Arnoldus Martinus van Wijk], broodbakker te Onnen, een behuizing en schuurtje, getekend C nr 47, kadastraal bekend sectie G 746 en 747 (gedeeltelijk). Jacob Harms heeft dit geërfd van zijn ouders Jan Harms en Annegien Jacobs, maar overschrijving daarvan in de registers heeft niet plaats gehad. De koopprijs bedraagt f.875,-.

(Groninger Archieven, toegang 1869, inventaris nr 358, Akte 314)

Brief 30 juli 1854 van A.M. van Wijk

Ondergetekende, Arnoldus Martinus van Wijk, van beroep broodbakker, wonende te Onnen, gemeente Haren, geeft te kennen, dat hij voornemens is, om aan zijn woonhuis op perceel G nr ..., een vertrek tot woonkamer en een tot winkel te bouwen, op te trekken van steen en met pannen te dekken.

Wendt zich overeenkomstig de daaromtrent bestaande bepalingen tot u, verzoekende, dat hem tot het bouwen van bovengenoemde vertrekken de nodige vergunning moge worden verleend.

[Wethouder Rummerink verklaart op een kantbriefje dat er geen bezwaren zijn]

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 86).

Notulen burgemeester en wethouders, 5 augustus 1854

A.M. van Wijk, broodbakker te Onnen, krijgt toestemming zijn woonhuis uit te breiden met een vertrek tot woonkamer en een vertrek tot winkel.

(archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 35)

Vermelding in Staat van de jaarlijksche uitbreiding der openbare werken van algemeen of bijzonder belang in de gemeente Haren

Oprigting in 1855 van een broodbakkerij te Onnen op perceel sectie G nr 746 door M. van Wijk op grond van besluit BenW mei 1855

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 714)

Arnoldus was later gehuwd (2) met Janna Nessing.<1,2>

- 2 **Roelf Smit**, grofsmid, wonende te Haren (Wijk B Haren 16E), is geboren op zaterdag 3 april 1830 aldaar, is overleden op vrijdag 7 oktober 1910 aldaar. Roelf werd 80 jaar, 6 maanden en 4 dagen.

Roelf trouwt op vrijdag 31 juli 1896 te Haren (is gescheiden op vrijdag 17 maart 1905 te Groningen) op 66-jarige leeftijd met de 18-jarige Hindrekien Goedkoop. Hindrekien is geboren op donderdag 28 maart 1878 te Anloo.

- 3 **Annechien Smit**, wonende te Haren, is geboren op dinsdag 30 juli 1833 aldaar, wonende Wijk B Haren 16 aldaar, is overleden op dinsdag 13 augustus 1833 aldaar, is als overleden aangegeven op woensdag 14 augustus 1833 aldaar (aangever overlijden was Willem Alberts Smit); getuige aangifte overlijden was Jan Pieters). Annechien werd 14 dagen.
- 4 **Albert Smit**, wonende te Haren (Wijk B Haren 16E), is geboren op zondag 14 september 1834 aldaar, is overleden op zaterdag 27 oktober 1906 te Harenermolen. Albert werd 72 jaar, 1 maand en 13 dagen.
- 5 **Annechien Smit**, wonende te Haren (Wijk B Haren 16E), is geboren op zaterdag 29 april 1837 aldaar, is overleden op dinsdag 25 december 1855 aldaar. Annechien werd 18 jaar, 7 maanden en 26 dagen.
- 6 **Hindrik Smit**, wonende te Haren (Wijk B Haren 16E), is geboren op zaterdag 31 augustus 1839 aldaar, is overleden op dinsdag 29 april 1845 aldaar. Hindrik werd 5 jaar, 7 maanden en 29 dagen.
- 7 **Willem Smit** is geboren op donderdag 19 januari 1843, is overleden op zondag 26 mei 1878 te Haren. Willem werd 35 jaar, 4 maanden en 7 dagen.
- 8 **Hindrik Smit**, smid, is geboren op dinsdag 30 september 1845 te Haren, is overleden op donderdag 27 april 1922 te Glimmen. Hindrik werd 76 jaar, 6 maanden en 28 dagen.
- Hindrik trouwt op donderdag 26 augustus 1875 te Haren op 29-jarige leeftijd met de 20-jarige Jopkien Tjebbels. Jopkien is geboren op woensdag 6 september 1854 te Vries, is overleden op maandag 27 mei 1929 te Glimmen. Jopkien werd 74 jaar, 8 maanden en 21 dagen.
- 9 Jan Smit is geboren op woensdag 13 januari 1847 te Haren.
-